

לימוד היומי דקה ליתנו

שולחן ערוך	חיי מוהר"ן	משנה ברורה	ליקוטי הלכות	ליקוטי מוה"א	יום להודיע	יום
ב"ג	קיש-קב	חורה	קמט	סב:	כ"ז	שבת
ד'ה'	קבא-קבב	פט:	קנ	סג:	כ"ח	א
ו'ז'	קבג-קבד	צ:	קנא	סד:	כ"ט	ב
ח'ט'	קבה-קבו	צא:	קנב	סה:	ל'	ג
י"א'	קבז-קבח	צב:	קנג	סז:	א'	ד
י"ב א'	קבט-קל	צבא:	קנד	סה:	ב'	ה
י"ב ב'	קלא-קלב	חורה	קנה	סה:	ג'	ו

בקרני אורה

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

399 | פרשת מקץ | כ"ז כסלו תשפ"ד

דבר המערכת

"מודים אנחנו לך על שאנו מודים לך" - על שנתת בלבנו להיות דבוקים בך ומודים לך" (סוטה מ. וברש"י שם). חובתינו להודות לה' שזכינו להכיר בטובתו ולהודות בימי הודאה קדושים ונפלאים אלו שתכליתם להכירו ית' ולהיות עי"ז סמוכים וקרובים אליו (ראה לקו"מ ח"ב ב"א).

ההודאה היא שורש השמחה, לשמוח בה' ולהבין את גודל יקר ערך זכיינתו בהיותנו משמשים לפניו ודבקים בתורתו ובמצוותיו, ובכח שמחה זו בימים קדושים אלו אנו ממשיכים על כל השנה כולה את השמחה שלעתיד גם בימינו, וכלשנו של רבי נתן (לקו"ה הודאה ו-ב'): "חנוכה שהם ימי הודאה בחינת שמחה, שממשיכים השמחה מקץ האחרון מבחינת שלימות הגאולה שתבוא על ידי משיח צדקנו שאז עיקר הגדלת השמחה".

השמחה היא האהבה, בכוחה של השמחה לדחות את כל האהבות הנפולות והתאוות הרעות ששוטפות לדאבונו את כל היקום, כל כוחה של מלכות השמד בארץ הקודש ובכל העולם כולו הוא רק על ידי פיתוי הממון ושאר הנאות חולפות שמשחדות ומעוורות את העיניים מהביט נכוחה, ובכוחה של התגלות האהבה והשמחה של חנוכה לבטל את אותם אהבות נפולות ולעורר את האהבה לה' ולרצות למסור הכל למען קדושת שמו.

כך בהדלקת נר חנוכה, וכפי שרבי נתן כותב (בלקו"ה ברכת המזון ג-ז): "זאת המצוה של הדלקת נר חנוכה אנו מקיימים בכל שנה כדי לזכור ולהכניע מלכות הרשעה העומדת עלינו בכל דור דור ובכל זמן חזון לבטל אותנו מעבודתו יתברך ח"ו להשיחית תורתו ולהעביר על חוקי רצונו, כי עיקר כח מלכות הרשעה הוא על ידי אהבות הנפולות שהם תאוות רעות עי"ז הם רוצים להתגבר על ישראל לבטל מעבודתו יתברך".

וכך גם על ידי אמירת ההלל בקול ובכוונה, וכמו שרבינו הקדוש מגלה (בספר המדות אהבה, ח"ב ח'): "על ידי אמירת הלל בקול גדול, זוכים לאהבת השם יתברך", ורבי נתן (לקו"ה בדיקון ה-ז מוסיף: "ההלל הוא בחינת שמחה וכמו שאומרים 'זה היום עשה ה' גילה ונשמחה בו'".

ואף על ידי הסעודות בחנוכה, בהם מרבים בשירות ותשבחות להתעוררות השמחה בה', וכלשנו של רבי נתן (שם): "בחנוכה שנוהגים לומר זמירות ושבתות בסעודות שמרבים בהם אז הוי סעודת מצוה, ורוב ישראל הכשרים והיראים נוהגים לספר בהם מתוקף הנס שעשה לנו אז, ואין נמשך לנו הארת הנסים והתעוררות האלו בכל שנה ושנה, ועל ידי זה אנו שמחים בשמחה של מצוה בסעודות האלו".

כל האהבות והשמחות הקדושות הללו בודאי יפילו ויכניעו את האהבות הנפולות ויחישו את גאולתנו התלויה בשמחה כ'י בשמחה תצא' מהרה. עלינו רק לכוון ליבנו לרצות להתעורר בכל אלה בשמחה ואהבה וקדושה, ואז יאיר ה' פניו אלינו בעגלא ובזמן קריב.

העורכים

אורה ואמתה הפה ינחוני

ימשיך העתיד ושאין תקוה להשתנות כי כן הוא טבעו ומהותו. וכפי שרבי נתן מרעיש על כך (בלקוטי הלכות, ברכות שחר ג-ו): "רוב בני אדם טועים בעצמם וסוברים שנפשם אינה קדושה משרשה ושקשה להם לשוב לה' ולהיות איש צדיק או איש כשר באמת כמו שאר הצדיקים והכשרים, כמו שמרגלאל בפומא דינשי [מורגל בפי הבריות] לומר, כששומעים שמספרים מאיזה צדיק או איש כשר וירא באמת ומתחיל להתעורר בהם הרהור תשובה להתחיל גם כן להתקרב להשם יתברך, אחר כך תיכף אומרים, 'מי יכול להתדמות אליו לזה האיש הצדיק, כי היה נשמה קדושה מנעוריו', כי כך הורגלו עצמם לומר שצדקת הצדיקים והכשרים הוא מצד הנשמה הקדושה שיש להם מתולדתם, ובאמת אמר רבנו ז"ל בפירוש שאינו כן וזשה עיקר החסרון של העולם שאומרים כך ומחמת זה אינם מתעוררים ומתגברים להשוות עצמם לצדיקים, אבל באמת אינו כן, כי עיקר צדקת הצדיק והכשר הוא רק על ידי התגברותו והתחזקותו ויגיעתו וטרחה בעבודת ה' שיגע וטרח כל כך ימים ושנים הרבה ולא הניח עצמו ליפול בשום אופן בעולם והירבה בתפילה ותחנונים עד שזכה למה שזכה כל אחד כפי ערכו אשר להם", והוא מסיים בדברים נחרצים: "וכל אדם יכול להיות כמוהם, כי הבחינה חפשיית לכל, וכנתו שם טוב מונח, ומי שרוצה זכוכה כן כמו שאמר חז"ל".

השקר הזה שהאדם חושב לנפשו כאילו נפשו פגומה ופחותה וכאילו אינו מיועד לגדולות בא כתרצאה מהחושך שהס"מ מפיץ בעולם, וכפי שרבי נתן ממשיך שם, שדבר זה אמור "בכל אדם הרחוק מהשם יתברך, בפרט בתוקף סוף הגלות המר הזה, שהוא חבלי משיח שמתגבר בעתים הללו, שהתגבר הבעל דבר ביותר על נפשות ישראל כידוע בחוש, עד שכמה בני אדם מייאשים עצמם כאילו נפשם אינה מסוגלת לכל לעבודת ה', וכל זה הוא רק פתוי ומחשבות היצר הרע שמחליש דעתו ומכניס בלבם חלישות וקטנות דסטרא אחרא, אבל באמת צריך האדם לידע ולהאמין שנפש כל אחד מישראל גבוהה ויקרה מאד מאד וכולם הם בחינת בני מלכים ויכולים לזכות למדרגות גבוהות וקדושות מאד כמו כל הצדיקים והכשרים".

אחד מעיקרי ההטעיות שהיצר מטעה בזה הוא בהראותו לאדם את רוב משולותיו ועוונותיו, הוא כמו מוכיח לו בעליל שהוא שפל ופגום ופחות ושאין תקוה לטהר את נפשו הבהמית, שהרי הוא נכשל כל כך הרבה. זוהי הסתכלות אנושית של חכמת הטבע, אבל לאמתו של דבר, הרי אדרבה, מציאות מרה זו רק מוכיחה עד כמה גבוהה נפשו אדם זה, וכהמשך דבריו (שם אות

לאחר כמה שנים בהם ניסה בכל כחו ללמוד ולהבין ולזכור והעלה חרס בידו, כאשר המציאות המרה טופחת בפניו והוא לא יודע כמעט כלום, החליט בלב כבד שהלימוד לא שייך עבורו, למה לנסות שוב, 'בן אדם צריך להכיר את עצמו' - אומר הוא לנפשו במירות, 'כנראה שנשמתי העלובה לא מיועדת לתורה, אני כנראה שייך לרובד השפל והפחות שבישראל'.

הוא נכח שם בהספד המר שנערך על אחד מיחידי סגולה שהסתלקו מן העולם, המספיד היטיב לתאר את רוממות גדולת עבודותיו של המנוח בכל תחומי הקדושה היראה והעבודה, ככל שגדל המספד והסיפורים המרוממים נכנסו לאזניו כך גבר יאושו ופחיתותו בעיני עצמו, 'אני לעולם לא אגיע אפילו לאפס קצה המעשים הללו, הן אין בכוחי להתגבר אפילו על רצון קל שבווער בלבי, מה לי ולמדרגות שכאלו שאני רחוק מהם כרחוק מזרח ממערב'.

מלכות יוון מכונה בפי חז"ל 'חושך', 'חושך זה גלות יוון שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזירותיהן, שהיתה אומרת להם כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלהי ישראל" (בר"ד ב-ד), חושך הוא כח השקר (לקו"ה דינים ג-ז), בעת חושך יכול האדם להטעות את זולתו איך שירצה, הוא יכול להמציא לו דברים שאין להם שחר ואין לזולתו האין ובמה להכחישו מכיון שאין הוא רואה נכוחה מה באמת נעשה כאן.

רבינו הקדוש מלמדנו שאמונה היא אור, וכלשון קדשו (שיה"ן קו): "אמונה בחינת אור כמו שכתוב ואמונתך בלילות", לעומת זאת קליפת יוון מקור החושך כל מהותה היא כפירת הטבע, כי "מלכות יוון הם בחינת חכמי הטבע שהם כופרים בכל התורה כולה, כי עיקר חכמתם המוטעית של חכמי הטבע נקרא בדברי חז"ל חכמת יוון" (לקוטי הלכות, כלי היין א-ה), קליפת יוון מכניסה באדם חכמות וחקירות על פי השכל האנושי, ובכך היא מחשיכה עיניו, החכמות האנושיות מערערות את האמונה התמימה שהיא כח הראות האמיתי, ובחושך זה אפשר להטעותו שאין לו חלק באלוקי ישראל חלילה.

אחד השקרים הכי עצומים הנעשים בחסות חושך מעובה זה, הוא השקר וההטעיה שמטעים את האדם מי הוא ומהי מהותו מהו כחו ומהי יכולת צמיחתו, נוטלים בן מלך שמייעד לכל הטוב הרוחני הנצחי ומטעים אותו כאילו יש לו גוף גס שאינו מסוגל לעבודת השם ומוכיחים לו זאת מכח שכל אנושי שמתבסס על העבר הבלתי מוצלח, ואומרים לו שמתמא כן

המשך בעמוד י"א

הדל"נ 4:08 - נין החמה 6:30 - מוזיק"ש 8:21
צאת השבת 5:24 - צאה"ש לר"ת 6:01
אתגרות ותגובות 3323796@gmail.com
ניתן לקבל את הגיליון באימייל מידי שבוע

רבנו הקדוש אָמר: "מי שזָכה להיות אֶצְלֵי השַׁלְשָׁה פְּעֻמִּים בְּשָׁנָה; ראש השָׁנָה, שְׁבוּעוֹת, שֶׁבַת חֻגְגָה, יִצְלַח מְעוֹלָם הַתְּהוֹ" (שיח שרפי קודש)

יסוד החינוך

הרה"ח ר' שאול סירוטה שליט"א

המצוה הגדולה מהכל – חינוך הבנים

נצטוינו בתורה לחנך בנינו לתורה ואמונה ויראה טהורה, וכמו שנאמר בקריאת שמע 'ושננתם לבניך', ונצטוינו 'והודעתם לבניך ובני בניך יום אשר עמדת לפני ה' א"ה בחורב', והתורה הזהירה רבות על גודל חיוב זה בכמה וכמה מקומות בתנ"ך ובדברי חז"ל.

ורבינו הקדוש גילה לנו את רום מעלת ענין זה שזה עיקר שעשועיו יתברך, וכמו שכתב (בלקוטי מוהר"ן ח"ב ז) שאף שהשם יתברך יש לו שרפים וחיות ואופנים שעובדים אותו, אעפ"כ עיקר תענוגיו ושעשועיו יתברך הוא רק שאנחנו מעולם הזה השפל נגדל ונקדש שמו יתברך, ועל כן צריך כל אחד להשאיר דעתו הקדושה בבנים ותלמידים שיאירו את דעתו בעולם לדורי דורות ועי"ז נחשב כאילו הוא בעצמו ממש נשאר בעולם [עפ"י קצ"מ, שם אות ב']. ומוהר"ג כתב במכתב לבנו (על"ת רכ"ז): "ואמרת בלבי לקיים בזה מצוה הגדולה מהכל שהוא ושננתם לבניך וכו' והודעתם לבניך ולבני בניך, כאשר הזהירנו הוא זכרונו לברכה אור חיינו בפירוש".

ואף שכיום הרגילות היא למסור החינוך בידי מחנכים, אבל באמת עיקר כח החינוך מסור ביד האב, וכמו שכתב מוהר"ג (בלקוטי הלכות, מלמדים א'): "כי באמת המלמד המובחר והטוב הוא האב לבנו, כמו שכתוב ולמדתם אותם את בניכם, כי המלמד צריך לצמצם השכל והחכמה שרוצה להסביר להקטן ולהלביש את השכל כדי שיוכל להבינו כנראה בחוש, ולזה מסוגל ביותר האב לבנו".

וידוע כי חנוכה מלשון 'חינוך' כמו שהביא מוהר"ג רבות בדבריו הקדושים, ובוודאי הוא גם זמן המסוגל לחינוך הבנים, ועל כן אמרנו ליגע בעז"ה בקצה המטה באחד מיסודי החינוך בכלל ולבנים בפרט המבוארים בדבריו הקדושים, ולקרובם בס"ד אל הלב ואל עולם המעשה.

עיקר החינוך – בירור המדמה

כדי להבין את יסוד החינוך, נקדים תחילה דברי מוהר"ג (בלקוטי הלכות (חנוכה ה"א) עפ"י דברי רביז"ל (בלקו"מ סי' כ"ה) שכתב שצריך כל אדם להוציא את עצמו מן המדמה, שהוא כח הבהמיות שמהם כל התאוות כולם, ולעלות אל השכל כו' עי"ש. ומוסיף על זה רבי נתן: "זה בחי' חנוכה שהוא הארה ראשונה מכל השנה, והיא מרמזת על התחלת חינוך האדם בעבודה, וזהו לשון חנוכה שאדם מתחנך בעבודת השם יתברך, ואי אפשר להתחיל בעבודת השם יתברך כי אם כשיש לו מתחלה מלחמה לשבר כח המדמה כנ"ל, וזהו בחינת מלחמת יוון שהיה קודם חנוכה, שהיא מלכות הרשעה שרצו להשכיח תורת ה' ולהעבירם על חוקי רצונו, שזה בחינת כח המדמה, כח הבהמיות, שמתפשט על האדם ורוצה למנעו ולהעבירו מתורת ה' ח"ו, ואחר כך

כשזוכה להתגבר על מלכות הרשעה הנ"ל ולשבר כח המדמה כנ"ל, אז מתחילים להדליק נר חנוכה, דהיינו שזוכין לעלות אל השכל שהוא בחינת נר הדולק", עיי"ש מה שהרחיב בזה.

וממוצא דבריו גם למדנו מהו היסוד והעיקר והדגש שיש לשים בבואנו לחנך הנער בכניסתו לעבודת ה', כי כשם שאצל האדם יסוד והתחלת חינוכו לעבודת ה' הוא להלחם לשבר המדמה, כך גם בחינוך בני הנעורים, שעיקר היגיעה ושימת הלב צריכה להיות בחלק בירור המדמה'.

וכן מבואר בפירוש בדבריו במקום אחר (שם, מלמדים ג-א) שזה עיקר תפקיד וכח האב, וכלשון קדשו: "כי על אביו מוטל החיוב לברר ולזכך דעת בנו להוציאו מכח המדמה ולהביאו לזיכרון דקדושה שזוכים על ידי הכנעת המדמה, כי זה החיוב של בירור המדמה שעל ידי זה זוכים לזכרון, זה החיוב מוטל על אביו ביותר".

עיקר המלחמה בחלק המדמה

להבנת הדברים נקדים עוד, שמוהר"ג מבאר רבות, שעיקר הנסיון והבחירה של האדם הוא בכח המדמה והדמיון שלו, וכמו לדוגמה שכתב (בה' ברכה"ד ד-טו): "ובשביל זה נקרא האדם בשם אדם, על שם המדמה, שהוא לשון דמיון בחינת מדמה, כי עיקר האדם נברא בשביל הבחירה שהיא תלויה בכח המדמה" (1).

ובהמשך דבריו שם מרחיב שהמדמה - שהוא כח הציור והתמונה שעל ידו יכולים לצייר במחל כדבר גשמי - הוא הממוצע בין השכל האלוקי שאין בו שום אחיזת תאוה ורע לבין הגוף העכור שכולו תאוה ובהמיות, ובכח המדמה המבורר אפשר למשוך הגוף לטוב ולהטותו לחיי שכל קדושה ואמונה טהורה, (2) ולעומת זה, כשהמדמה אינו מבורר הרי זה מקור כל התאוות והחטאים ח"ו.

ולמדנו מדבריו יסוד עצום, שעיקר נקודת המלחמה וההתאמצות לבחור בטוב תלוי בבירור כח הציור והתמונה שבנו, כי גם כאשר השכל בעצמו מבורר וקדוש לגמרי אולם אם חלק המדמה והציור עדיין אינו מבורר אזי הבחירה נוטה לרע ח"ו (3).

הבחירה בטוב תלויה במדמה

נתבונן נא ביסוד עצום זה, כי לפעמים אנו תמהים על עצמנו, אחר שאנו יודעים ומבינים בידיעה והבנה ברורה עוצם מעלת לימוד התורה וחשיבות יגיעת התפילה ועוצם גנות והפסד המדות הרעות והתאוות השפילות, ולפעמים גם מבינים את עוצם ההפסד הנמשך מזה גם בגשמיות כמו הכעס וכדומה, ואעפ"כ חוזרים ונכשלים בזה כסדר ח"ו, והלא אנו בני אדם בעלי שכל ולכאורה היינו אמורים לעשות מה שהשכל מחייב ומה חסר עדיין שנוכל לשלוט בעצמנו ומהי הנקודה העיקרית שעל ידה היצר שולט בנו מול כל הידיעות השכליות הפשוטות הללו.

אולם באמת איננו משימים לב שעיקר שדה הקרב ועיקר המלחמה והנסיון והבחירה אינם רק בחלק הידיעה והלימוד ואף לא רק בחלק ההתגברות בלמעשה בפועל ממש, אלא בעיקר בחלק המדמה והמצייר ששם עיקר כח היצר הטוב והיצר הרע, (4) כי כל עוד שהציור החי בלב הוא היפך מידיעת השכל הרי הבחירה נוטה לציור זה, ואין די כלל במה שלמד והבין היפך הציור הקיים בו כי עיקר כח הבחירה הוא לפי הציור שבלב, ועל האדם לעסוק בבירור המדמה וציורי הלב לטובה ורק אז יוכל לבחור בטוב.

כיד הנביאים אדמה

כח המדמה והציור היה מאז ומעולם אחד הכלים העיקריים לעורר הלבבות לתשובה ולדרך הישר, ובכח זה השתמשו כבר הנביאים בנבואותיהם הקדושות, וכמו שכתב רביז"ל על הפסוק 'וביד הנביאים אדמה' שעיקר בירור המדמה היה על ידי הנביאים (5), והפירוש הפשוט של פסוק זה הוא שהשי"ת השתמש על ידי הנביאים בכח המדמה והמשל והציור כדי להטות לב ישראל למוטב, (6) כי רק על ידי כח הציור והמשל מתיישבים הדברים על לב שומעיהם, וזה כל ספר משלי שהוא משלים וציורים להבין על ידם חומרת ויקרת כל דבר, וזאת, מפני שהמדע השכלי אינו מביא עדיין לעיקר הבחירה בטוב אם עדיין לא הצטייר הדבר בלב.

ובכח זה השתמשו כל גדולי הדורות כשרצו להשריש יראה ואהבה בלב, וכמו לדוגמה מה שמצאנו בשו"ע לענין תפילה, שצריך לעשות כמה פעולות חיצוניות לעורר בלבו את הציור וההרגש שעומד לפני המלך, (7) וכן היה דרך כל הצדיקים לעורר יראת העונש ומורא שמים בציור חי במדמה (8), וכמו שמובא (בשיחות הר"ן ק"צ) על רבינו הקדוש: ש"אמר: שכמה פעמים צייר לעצמו עניני מיתה כאלו הוא מת ממש עד שהרגיש טעם מיתה ממש, גם אני שמעתי שאמר שבימי נעוריו היה מצייר לעצמו מיתתו ואיך יבכו עליו וכו', וצייר לעצמו היטב כל עניני מיתה ואמר שהוא מלאכה לצייר לעצמו זאת היטב". וראה גם בלקוטי תפלות הרבה מאד שמצייר חומרת העון בציורים ומשלים חיים. (9) וכן במכתביו, ולדוגמה, איך ממחיש מה שאמר רביז"ל שעיקר הכלי זיין של איש הישראלי הוא התפילה, (10) ועוד כהנה הרבה.

וכל זאת, מפני שגם כשיודעים בידיעה שכלית את חובת היראה, אולם בהעדר ציור שיוציר היטב בכח המדמה הרי עיקר כח הבחירה כבר מוכרע לרע ח"ו, כי המדמה מצייר ההיפך הגמור מה ששכלו יודע, ובמדמה שם עיקר הבחירה.

החינוך על ידי כח הציור

זהו גם עיקר כח החינוך לבנים, לצייר אצלם היטב ענין שכר ועונש וכדומה ולהחיות אצלם תמונת

המדמה שמלבד הידיעה השכלית יפעול גם כן ציור הלב כראוי, וכמו שמצאנו לרבינו הקדוש בעצמו (בחי"מ תצא) שאמר מוסר נפלא לחינוך בן תשע שנים שהיה חולה קצת והיו לו פחדים גדולים, ואמר לו רבי"ל: "מדוע תפחד עתה, זכר נא הפחד שיהיה לך בעת שיוליכוך להבית עלמין ותשאר שם לבדך והכל יפרדו ממך ותהיה נשאר מונח בין המתים, הלא עכשו אתה מתיירא לצאת יחידי בלילה ומה תעשה אז, וכיוצא מזה דברים הרבה של מוסר, גם אמר לו מי הוא זה שירצה להכוות את עצמו בעצמו, כלומר, והלא כשאתה חוטא אתה מכווה את עצמך בידיים. כי סוף כל סוף תקבל עונש הקשה והמר, ואיך לא תחוס על עצמך ואתה מכווה את עצמך בידיים ממש". ומסיים שם מוהר"ת: "מזה אנו רואים איך רבי"ל היה מסתכל אפלו על תינוק ורצה להכניס בו יראת שמים למען יתחיל להתחנך בעבודתו יתברך, וגם יזכרם בגדלותו וכמו שכתוב חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה".

ולמדנו מזה שלא הסתפק באמירה כללית של זכרון יום המיתה אלא צייר לפניו במוחש דבר זה בכמה אופנים כי זהו כח החינוך שעיקרו במדמה כנ"ל.

וכבר העיד רבינו הקדוש על עצמו (שיחות הר"ן קלח): "שהוא בעצמו ז"ל, עיקר התעוררותו לעבודת השם יתברך באמת היה על ידי ספורי מעשיות מצדיקים, וסיפר שבבית אביו ואמו הצדיקים ז"ל היו שכחים שם כל הצדיקים, כי כל הצדיקים היו מצויים בקהלת מעז'בוז' מחמת שהוא מקום הבעש"ט ז"ל ורובם ככולם התאכסנו בבית אביו ז"ל ושמע הרבה מעשיות מצדיקים ועל ידי זה היה עיקר התעוררותו להשם יתברך עד שזכה למה שזכה".

והדברים מפורשים בדברי ה'חפץ חיים' (קונטרס בית ישראל) ז"ל: "מאד מאד יתחזק האדם לראות שבנו ישיג חינוך טהור כו', והנה הדרך האמיתית להשריש בבנו את האמונה בה' ותורתו ושיהיה בנו ירא וחרד לקיום המצות, הוא, שידיבר האדם עם בנו תמיד ויסביר לו שיש גן עדן בעולם לעתיד לבוא המיוחד לעבדי ה' ושומרי מצותיו, ושתענוג הגן עדן הוא תענוג גדול נצחי אמיתי שאי אפשר לתאר, כדאיתא (באבות פ"ד) יפה שעשה אחת של קורת רוח בעוה"ב מכל חיי העוה"ז, ולהיפך יש גיהנום שהוא אש נורא מאד שהוא שישים פעמים קשה מאש שלנו, והוא מקום המוכן לפרוע מן האדם בעד ביטולו מתורת ה' ומגיעת קיום מצותיו וכן ירגיל את בנו בלימוד האגדות שבתלמוד שמהם יראה ויכיר גדולת הקב"ה בורא העולם ומנהיגו שהמה דברים הפועלים מאד על נפש הנער בעודו בנעוריו".

וראה בס' 'חובת התלמידים' (להרה"ק מפאסאסעסנא ה"ד) שהרחיב בהקדמתו (שיח עם המלמדים ואבות הבנים) שמי שבא לחנך חייב לדאוג להתפעלות הרגש לטובה של הנער מלבד לימודי השכל, ומביא שם בסוף דבריו ג"כ מענין לימוד האגדה והמוסר, ומסיים בזה"ל: "וכן את המשל לא יזנחו המלמדים ואבות הבנים, וכבר הזהירו חז"ל (מדרש שה"ש א') 'ורבנין אמרין אל יהי המשל הזה קל בעיניך, שע"י המשל הזה אדם יכול לעמוד בדברי תורה' ע"כ. וביותר צריכים לשמש בו בנערים, ולא בדברי שכל התורה בלבד, רק גם בעניני המוסר, וצריכים לדקדק במשל לספר אותו נכון על הסדר כאילו המעשה כך היה, כי כך דרכו של הנער, אף שיוודע הוא שרק משל הוא, מ"מ בשעה ששומע אותו רואה הוא בדמיונו את כל המעשה כאילו נעשה באמת ומתפעל ומתעורר ממנה יותר מן הנמשל כו' באופן שיתפעל הנער ממנו, ויתעורר מעט שלא

לחמוד כל כך את העולם, רק להתקרב לה' בתורה ועבודה באמת", עיי"ש עוד ⁽¹¹⁾.

מאובי תחכמי

כלל הדברים, הכח העצום בחינוך הוא כח הציור והדמיון, וצריך להמחיש לנער במשל והחייאת הדברים בכל האופנים האפשריים, כדי שיצטייר בלבו היטב אותו הדבר שאנו מבקשים לחנכו, ועי"ז יטה המדמה לטובה ויוכל לבחור בטוב.

ועינינו הרואות שכל כח היצר הרע הוא, ע"י שמצייר הנאות העוה"ז ותאוותיו בדמיון מוחשי במח בלי הרף [וכמו שרואים כיום שזה דרכם כסל למו של כל המבקשים לפתות ולהסית ח"ו בני אדם שייכלו ויקנו את מה שהללו רוצים למכור להם, שהם מפרסמים ציורים חיים ומושכים של אותו דבר, כי יודעים הם שכח הציור הזה ישפיע על הלב להתפתות לקנות זאת], וזה לעומת זה, מי שרוצה להגביר כח היצר הטוב אין די במה שיבאר ויודיע יקרת הדבר על פי השכל בלבד, אלא צריך ג"כ לציירו היטב ולעורר כח הדמיון שימשך אחר זה, כי שם - בחלק הציור החי - עיקר הבחירה והנסיון.

ובאמת גם בעולם העשייה, ברור לכל שמי שרוצה לפעול על לב חברו ולעוררו לאיזה דבר - ובפרט כשבאים לעורר את מי שרחוק ממה שרוצים לעוררו על זה או שדעתו קצרה מהבין מהות הדבר היטב בשכלו - שאין די בדיבורים בעלמא על חשיבות הענין, אלא צריך לצייר היטב בדיבורים חיים ובתנועות וקולות והבעת פנים וכדו' את הדברים ורק אז יפעלו על לב הזולת, וכמו שמי שרוצה לעורר לצדקה או לרחם על פלוני או לעורר על חומרת איזה דבר שמשמש במליצות ומשלים ותנועות התפעלות וקולות וניגון הדברים ומחיה בלב השומע את גודל השבר ועוצם הרחמנות וכו' [וזוה ענין המקוננות המבואר בכתובים ובחז"ל, וכל עניני קינה ומספד וכדומה] כי רק זה עיקר הפועל על הנפש למעשה.

האמונה תלויה בכירור המדמה

כך גם ברוחניות, שאי אפשר שהאמונה תפעל בלב אם כל כח הציור נשאר מעוות ומקולקל כפי שהיה אצלו מקודם, ולא יועיל לזה לימוד האמת בשכלו בלבד, כי האמונה תלויה בכירור המדמה גם כן, וכמו שכתב רבינו הקדוש (בלקוטי מוה"ר, ח"ב ח"ד): "וכשנתתן המדמה, על ידי זה נתתן האמונה האמיתית דקדושה, כי עיקר האמונה תלויה בכח המדמה". והאמונה היא העמוד שעליה נבנית כל התורה כולה וכל המדות הטובות, וכמו שאמר רבינו הקדוש (שהיר"ן רס"א): "אמונה עליה עומדים כל המדות וכל התורה כולה", ועל כן כשבאים לייסד אצל הנער כל חלק מקיום התורה ותיקון המדות יש לייסד האמונה התלויה בכירור המדמה שהוא כאמור כח הציור והתמונה, ורק על ידי זה יש תקוה שיבחר בטוב, ודבר זה אמור הן בבואנו לחנך עצמנו, שלא די בלימוד השכלי בלבד אלא יש לתת כובד משקל לצייר זאת היטב בלב וכן בבואנו לחנך את בנינו לטוב.

ולדוגמא, אם אנו רוצים לקבוע בלב הנער שיקבל באהבה כל מה שבני אדם עושים לו ויוותר ויסלח לפוגעים בו ונסביר לו שבבעה משיבי טעם שהכל מן השמים ושאין אדם יכול להרע לו אם לא נגזר עליו מלמעלה וכדו', הרי גם אם הוא יבין זאת וגם אם יחזור זאת אלף פעמים, אולם אם ישאיר את ציוריו לבו בוערים בשעה שחברו פוגע בו, ויתן לכל הציורים הרעים הללו של כעס ונקמה ושנאה - שמייחסים את הפגיעה לזולתו ולא שזה בא מהקב"ה - הרי שום דבר

לא יועיל לשנות אמונתו השקרית והכוזבת לאמונה האמיתית, כי האמונה היא כאמור במקום המדמה ולא במקום השכל ⁽¹²⁾, ובהכרח שגם נחנך אותו שישים לבו לצייר באופן חי את הדמיון האמיתי שהנה ה' ניצב עליו ושולח באהבתו ובהמיית חמלתו את הדבר הזה בפי ובלב חברו, ורק אז יתכן שיהא בחירה לטוב, כי שם עיקר הנסיון והבחירה.

וכן לענין לדון לכף זכות, שאם אנו מחנכים רק מצד השכל שצריך לחשוב טוב על הזולת והוא גם מבין מה שנאמר לו, אבל בלבו נשאר בשלמות הציור שחבירו התכוון רק לרעה ושהוא מושחת במה שעשה כנגדו ומניח לכל הציורים הרעים שמאשימים את זולתו שעשה זאת באכזריות ואינו מצייר היטב שאכן יתכן שהשני לא התכוון כלל ועשה זאת בתום לבב וכדומה ואינו מחיה ציור ודמיון זה היטב בלבו, הרי לא יתכן שיבחר בטוב, וכן בשאר מדות וקנינים רוחניים, שאין די בשכל בלבד אלא חייבים לבנות אמיתת ציורי הלב כראוי, כי עיקר הבחירה הוא בכח המדמה.

וכן בעשה טוב, אם נרצה להקנות לו רצון להתמדת התורה וכדומה, אזי לא די באמירת מאמרים המדברים מגדולת מעלת התורה והמצוה, אלא העיקר הוא ציור הפנים וההתפעלות והמשלים וציורי הדמיון על רוב אשרו ויקרת מעלתו לעתיד בזכיה זו, וכן הלאה בשאר חלקי הטוב, כי אם ישאר בלבו הציור שנצטייר בלבבו מאז על התורה והמצוה של כבודו ויבשות וחוסר ריוח ויגיעה לריק וכו' ולא יברר דמיון זה, אזי עיקר הבחירה והנסיון נשאר נוטה לצד השלילה ח"ו.

ציור פנימי ולא רק הרגל חיצוני

וכאמור, עלינו לקחת ענין זה לשימת לבנו הן בעבודתנו העצמית והן בחינוך הבנים, שגם אנו צריכים לידע שתחילת מלחמתנו ברע הוא ע"י החייאת האמונה בציורים חיים בלבנו, והן בבואנו לחנך, שנזכור שהחינוך לא נעשה רק על ידי ציוריים ואזהרות מופשטות והסברים שכליים, אלא נבין שעיקר המערכה הוא בכח הציור שהוא עיקר כח הפועל למעשה.

כמו כן יש לזכור, שהחינוך לא נעשה ע"י הרגל חיצוני בלבד של עשייה, אף שבוודאי צריך גם להרגיל בפועל ובמעשה, אולם אין זה העיקר בחינוך, כי העיקר הוא הציור שבלב ואזי יחד עם הידיעה השכלית והאמונה וההרגל המעשי נגיע לתוצאה הרצויה.

כי רבים הם החושבים שכשמרגילים התינוק והנער לעשייה יבשה הרי חניכו ועשו את העיקר - ולדוגמא, אם הצליחו ע"י הבטחת פרסים או עונשים להצמיד הנער שישב כמה שעות רצופות בשולחן השבת או בלימוד ברציפות וכדומה שכבר יצאו בזה חובת החינוך ונהנים מתוצאה זו הנראית לעין - אבל מדברי מוהר"ת הנ"ל מבואר שעדיין הם רחוקים מפנימיות החינוך, כי עיקר ההתחלה בחינוך הוא, שבנוסף לדברי השכל והאמת גם יצייר היטב לנער לפני מי הוא יושב בשולחן השבת ושזה השולחן אשר לפני מלך רם ונישא וכמו כן יצייר לו ככל יכלתו עוצם מעלת יקרת גדולת קדושת התורה ומה שנעשה מזה למעלה וכדומה, ורק אז מועיל ההרגל המעשי שהגוף יכנע וימשך אחר המדמה האמיתי.

ועינינו הרואות עד כמה יתכן שהנער יהא מנותק בלבו מדברי השכל שהרגילו בפיו, שאפילו לא ירגיש סתירה במעשיו עם מה שמרצה בפיו, ולדוגמא, אין זה פלא אם נראה נער שיריב עם חבריו או אחיו על שהקדימו וסיפרו לפניו את הדבר תורה בשולחן השבת בעוד שאותו דבר תורה שרצו לומר הוא

בענין מעלת התרונות! ואפילו לא חלי ולא מרגיש את הסתירה שבדבר.

כי כאמור בהעדר בירור המדמה ובנין הצירור הנכון עדיין הבחירה מהם והלאה. ועל כן כל כמה שאנו רואים שעדיין דברי השכל אינם פועלים כראוי עלינו לשוב ולבדוק אם הצירורים אכן חיים אצלם או שהם אצלם רק דיבורים בעלמא, כי הצירור והמדמה הוא עיקר הבחירה ושם עיקר המלחמה.

וכמוכן שכשמתעוררים לידע שהבנים הם האוצר היקר ביותר שיש לנו והם בית היוצר הכי עצום שבו אנו מקבלים רווחי חיינו העצומים ביותר ושם הוא עושר הצלחתנו לנצח, על ידי זה מקבלים כח ומוצאים זמן לירד לקטנותם ולשֶׁבֶת ולהמחיש ולצייר בלבם הטוב הנרצה ולעורר המדמה שבהם לטובה, כי 'לכל זמן ועת לכל חפץ', כי כשיש רצון וחפץ אזי נוצר זמן להקדיש עבור זה.

ההתחלה היא בשבירת המדמה

והימים הללו של חנוכה מסוגלים להתחלה בענין זה, וכמו שהבאנו לעיל מדברי מוהרנ"ת (בלקוטי הלכות חנוכה א') שטומאת יוון הוא שורש כח המדמה הבהמי, ובה לחמו בישראל ורצו לעקם לגמרי ח"ו, וכנגד זה ניתנה לנו קדושת חנוכה, שהוא ההתחלה והכניסה לעבודת ה', וכלשונו שם "חנוכה הוא הארה הראשונה מכל

(1) וע"ש באות כד: "שם בבחינת המדמה עיקר המשקל והמתקלא, כי שם עיקר הבחירה והנסיין", וע"ש שם בהל' חוקת העכו"ם ב-ב ו"ל: "כח המדמה הוא בבחינת עץ הדעת טוב ורע, בחינת נגה, שהוא לפעמים נכלל בטוב ולפעמים להיפך, כי הוא בחינת דמיון ולמקום שמדמה עצמו שם נכלל, ועיקר הבחירה והנסיין של האדם הוא בכח המדמה, וצריך כל אחד להתגבר לבר כח המדמה, לברר הטוב שבו שיהיה נכלל בקדושה ולהפיל הרע שבו, ועל כן אנו מצווין להתדמות ליצורנו יתברך, כמו שאמרו רז"ל הדבק במדותיו מה הוא רחום אף אתה רחום וכו', וכן להתדמות לתלמידי חכמים ולהתחבר לכשרים, כי על ידי שמדמה עצמו במדותיו להכח יתברך ולצדיקים ולכשרים אמתיים שבורר, על ידי זה זוכה להכלל באמת עמהם יחד בהשם יתברך, כי הכל תלוי בבירור המדמה שהוא עיקר הנסיין והבחירה".

(2) ז"ל שם, ברכה ד' ד-ד: "דע כי כח המדמה הוא בחינת הממוצע בין גשמיות לרוחניות בין גוף לנפש, כי כח המדמה הוא בחינת תכלית הרוחניות של כל הגשמיים והוא תכלית הגשמיות של הרוחניות, ועל כן הוא בחינת הממוצע שמחבר גשמיות ורוחניות, כי זה הדברים הגשמיים שבעולם אנו יצירים במח כתבניתם ודמותם ממש, וזה הכח שמצייר כל הדברים במח זה בחינת כח המדמה כי כח השכל האמיתי הפנימי רחוק ונעלם מאד מכל מיני גשמיות, רק עיקר הצירור הוא על ידי כח המדמה כמבואר כל זה בספרים, וזה הצירור שמצירין דבר גשמי במח, זה הצירור הוא תכלית הרוחניות של אותו הדבר, אבל נגד הדעת זה הצירור הוא בחינת תכלית הגשמיות, כי אף על פי שאין הבחירה שבידע שום גשמיות, אף על פי כן מאחר שצריך בידעתו דבר גשמי הוא נחשב תכלית הגשמיות נגד פנימיות הדעת, אבל נגד הדבר הגשמי בעצמו הוא בבחינת תכלית הרוחניות, מאחר שאנו מעלין דבר גשמי אל המח, ומצירין צירור לבד במח בלי שום גשמיות כלל, והבן הדבר היטב, נמצא שכח המדמה הוא בבחינת ממוצע בין גשמי לרוחני, ורק על ידי הכח הזה יכולים להושיט ולהודיע צירור דבר גשמי להמח והדעת וכמבואר מזה בספרים, ועל כן שם בבחינת הכח המדמה שם עיקר הנסיין והבחירה של כל אדם, ושם עקר אחיזת בחינת עץ הדעת שהוא בחינת נגה בחינת מתקלא שמשם עיקר הנסיין והבחירה כידוע, כי עצם השכל הוא גבוה ממלאך ורחוק בודאי מכל חטא ומכל תאוה ומכל גשמיות העולם הזה, ולהיפך גוף החומר הוא בחינת בהמה שאין לה שום בחירה, ואין לה כח להטות משום תאוה, ועיקר הנסיין והבחירה הוא רק מחמת חיבור הנפש והגוף, ועיקר החיבור הוא על ידי בחינת הכח המדמה שבאדם, שיש לו כח לנטות לכאן או לכאן, כי מי שזוכה לברר המדמה אזי זוכה על ידי זה לאמונה שלמה לאמונת חידוש העולם ואז יזכה לעלות דרך המדמה אל עצם השכל הפנימי שהיא הנשמה". וע"ש באות כד: "בירור המדמה שבו כל התמונות והדמיונות".

(3) שם, ברכת הריח ד-כד: "כל החטאים באין על ידי בלבול המדמה שהוא כח הבהמיות, כי כל התאוות הם מעשה בהמה שהוא בחינת זוהמת הנחש שהוא בלבול המדמה שמשם כל החטאים".

(4) עיי' לקו"מ ח"א מט-א: "שהלב הוא הצייר, כמו שכתוב צור לבבי, ואיתי יצירה לטוב ולכשי, כמו שאמרו חז"ל וייצא' בשני יודין,

השנה, והיא מרמזת על התחלת חינוך האדם בעבודה, וזהו לשון חנוכה שאדם מתחנך בעבודת השם יתברך, ואי אפשר להתחיל בעבודת השם יתברך כי אם כשיש לו מתחילה מלחמה לשבר כח המדמה, וזהו בחינת מלחמת יוון שיהיה קודם חנוכה, שהיא מלכות הרשעה שרצו להשכיח תורת ה' ולהעבירם על חוקי רצונו, שזה בחינת כח המדמה, כח הבהמיות, שמתפשט על האדם ורוצה למנעו ולהעבירו מתורת ה' ח"ו".

כי התחלת הכל הוא להלחם ולדעת שיש בלבו צירור רע וחושך נורא שמוליד חלום רע שממנו תוצאות כל המעשים הרעים, ושהמדמה דקליפה שהוא המדמה הבהמי עומד עלינו לכרתנו חלילה מארץ חיים, ורק כשיודעים שהמדמה הזה הוא שונא אכזרי ויוצאים להלחם בו לשברו, אזי יש כבר התחלה כלשהיא בעבודת ה', אבל כשמניחים למדמה לשלוט ואין נלחמים בו אזי חסר בהתחלה של עבודת ה', ובכח קדושת חנוכה שהוא גילוי האמונה ובירור המדמה, יכולים להתחיל לצייר לטובה את אמיתת האמונה ולצאת מחשכת יוון שהוא המדמה הבהמי שמשם כל התאוות והעוונות ר"ל.

וזה מה שיש לכוון גם בעת הדלקת נרות חנוכה, שנזכה לבירור המדמה ולצירור האמיתי שיהא בלבנו אור ולא חושך וחלום רע שהם כל הדמיונות דסטרא אחרא

והם שני יצירין, יצר טוב ויצר הרע, היינו מחשבות טובות הם יצר טוב, ומחשבות רעות הם יצר הרע".

(5) עיי' לקו"מ ח"ב ח-ז: "על ידי התפשטות הנבואה על ידי זה נחבר ונתתקן בחינת כח המדמה, בבחינת (הושע י"ב) 'וביד הנביאים אדמה', כי עיקר תיקון ובירור המדמה הוא כשהוא ביד הנביאים, וע"ש שם ח"א סי' ר"ב: "תמונת ה', היינו דמיונות שאנו מדמין אותו רחום ותנון ושרא כנויים ודמיונות שאנו קורין אותו, כל אלו הדמיונות גילו הנביאים".

(6) וכמו שפירש רש"י שם: וביד הנביאים אדמה - "אדמה להם דברי ע"י משלים כדי לישבם על שומעיהם", וברד"ק שם: "כלומר, נתתי דמיונות ומשלים ביד הנביאים כמו המשל שאמר ישעיה כ"ח היה לידידי כו", ובמלבי"ם שם: "הדמיון - הוא מה שיראה הנביא תמונות שיהיו לדמיון אל נבואתו, כמו מקל שקד, סיר נפות, כלוב קץ. והדבור הוא דבר ה' אליו בעת החזון".

(7) ז"ל ש"ש הרב (א"ח סי' צה): "המתפלל צריך שיכוין רגליו זו אצל זו בכיוון כאלו אינן אלא רגל אחד להדמות למלאכים, כשעומד להתפלל ילך לפניו ג' פסיעות דרך קירוב והגשה. המתפלל צריך שיכוין ראשו מעט שיהיו עיניו למטה לארץ שהרי אנו מתפללים נגד בית המקדש ויחשוב כאלו עומד בו ומתפלל ועל ידי זה תפלתו רצויה ובלבו יכוין למעלה אל אל שבשמים, וקודם התפלה יאמר עיניו לשמים לעורר הכוונה וכן בתוך התפלה אם נתבטלה כוונתו. צריך לעמוד בתפלה כעבד לפני רבו באימה ביראה בפתח ואל יניח ידיו על תלציו מפני שהוא דרר יוהרא וטוב שיניחו על לבו המלך הימנית על השמאלית במקום שנוהגין לעמוד כן לפני המלך כשמדברים עמו ושואלין מאתו צרכיהם והכל כמנהג המקום".

(8) עיי' ביערות דבש (ח"א דרוש ד'): "אם יקבע איש בלבו מורא שמים, ויצירר במחשבתו רובמות קדושת שמו ונורא הוא, וגדולת עולמים שברא, אשר אנחנו אפ"י כנקודה קטנה אינם נחשבים נגד עולמות שברא, הלא יתמלא חלחלה ורתת מלפני ה'". ועיי' ב'צטטיל קטן מרבי אלימלך מליזענסק ז"ל: "יודמה בנפשו ויצירר במחשבתו כאלו מרבי גדול ונורא בווער לפניו עד לב השמים והוא בשביל קדושת הש"י שובר את טבעו ומפיל א"ע להאש על קידוש הש"י", וע"ש (אות ב'): "בפסוק א' של ק"ש וברכה ראשונה של שמונה עשרה יהררה כ"ל ועוד יכוין אם יענו אותו כל א"ה בכל עיניים קשים ויפשטו עורו מבשרו להכחיש ח"ו ביחודו יסבול כל היסורים ולא יודה להם ח"ו ויצירר בדעתו ומחשבתו כאלו עושיין לו כ"ל", וע"ש (אות י'): "יצירר במחשבתו תמיד ובפרט בשעת קריאת הצ"ץ הזה כאלו איש אחד עומד סמוך לו ומעורר אותו בקול רעש גדול לקיים כל הנהגות אלו ואל יפיל שום דבר ארצה אפילו נקודה קטנה וכשירגיל עצמו כך אזי במשך הזמן יבא עליו התעוררות גדול מצד נשמתו רשפי אש שלהבת יה", וע"ש בס' יסוד העבודה (ח"ב פ"ג): "כתב האר"י הקדוש שאם בקראו אדם קריאת שמע המצוה עלינו לקבל אחרותו ועול מלכותו עלינו שלא נכפור בו ח"ו אפילו כשיבקשו והיוביים לכלות אותו עם ד' מיתות סקילה שרפה הרג חונק, ויצירר בלבו כמו שזהו עתה רוצים בו להמיתו באלה והוא כמרגיש בידעתו את גודל צער המיתה ואף על

אלא נזכה אנו ובנינו להתחנך במדמה המבורר ובצירור והדמיון האמיתי, שהוא שורש האמונה הקדושה.

וכמו שביאר מוהרנ"ת ז"ל (בלקוטי הלכות, כבוד רבו ות"ח ג-ו) במהות עבודת הדלקת נר חנוכה, וז"ל: "כי נר חנוכה הוא בחינת נרות המנורה שהיה בבית המקדש כו' ועל כן מצות הדלקת נרות המנורה היא בלילה, כי לילה הוא בחינת המדמה, שהוא בחינת שנת לילה שאז הסתלקות הדעת ונשאר רק המדמה ואז צריכין לתקן ולברר את המדמה שעל ידי זה עיקר תיקון האמונה, ועל כן היו צריכין להדליק נרות המנורה בכל לילה דייקא, כי אור נרות המנורה הם בחינת אור הצדיק, בחינת אור הנבואה ורוח הקודש השורה על הצדיק שעל ידי זה עיקר בירור המדמה שהוא בחינת לילה, שעל ידי זה עיקר תיקון האמונה שצריכין להשתדל בתיקונה בלילה דייקא בבחינת ואמונתך בלילות, וזה בחינת נר חנוכה שמצוותה בלילה משתשקע החמה כדי להמשיך על ידי זה אור הצדיק האמת כדי לברר המדמה והאמונה שתיקונה בלילה דייקא".

וכבבימים ההם כן גם בזמן הזה, כשנרצה להתחיל להאיר הארת המדמה דקדושה בלב בנינו אכן נזכה להמשיך נפלאות שנוכל לעמוד בזה ולראות פרי ברכה מאירים את העולם באור האמת, נטעי נעמנים עושי רצונו באמת ובתמים.

פי כן מקבל עליו באבה"ה. ובס' ערבי נחל (פרשת כי תצא): "וישים אל לבו שפלותו איך אדם להלבל דמה כו', ויצירר בלבו שמלך מלכי המלכים היה קרא לשפל הזה וצוהו מצות והזהירו מעבירות וזה עבר על ציוויו, וכאשר שיים זאת אל לבו יפול עליו פחד ובושה גדולה כי אפילו שר קטן שמוהיה איזה דבר אין עובדין על ציוויו". ובס' בית יעקב (להרה"ק מראדזימין, פרשת בשלח): "וראיתי בספר אחד מי האיש החפץ חיים יקום בחצות הלילה, ויצירר בכח המדמה אשר לו כאלו עומד לפני בית דין של מעלה ומתודה לפניו בלב נשבר". ובס' ספר גדר עולם (להחפץ חיים, פ"ד): "באמת אנו רואין בחוש שכל אדם יודע בבירור כשהוא הולך ללנות המת או לבית האבל שהאדם עתיד למות ואעפ"כ אין פועל זה בנפשו פעולה רמה ולפעמים אינו פועל כלל, והכל מטעם שהוא מצירר רק שפלוני מה, אבל התנא הורה לנו שהעיקר שהאדם יצייר בנפשו תמיד את מצבו העתידי שיוולד ממנו שהוא הוא אשר יעשה לבסוף רמה ותולעה והוא הוא אשר יצטרך ליתן דין וחשבון לפני מלך העולמים אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד, ולזה אמר 'אתה הולך אתה עתיד'".

(9) עיי' לדוגמא שם (ח"א - תפילה פא): "אוי לי איך לא חסתי על נפשי היקרה מאד איך הייתי אכזר על נפשי יותר מכל מיני רוצחים ואכזרים שבעולם, ואלו היו מתקבצים עלי יחד כל הרוצחים והגזלנים והאכזרים שבעולם אל היו יכולים לעשות לי באלף שנים מה שאנכי עשיתי לי בעצמי על-ידי חטא ופגם אחד שחטאתי נגדך".

(10) ז"ל שם (ע"ת רצ"ט): "ומי שמשים אל לבו שכל כלי זיוין שלו הוא התפילה, מתעורר מחדש לעסוק בזה, ואם כי אין לי כח ללחום כל כך, אבל הלא אני כמו האיש חיל הפשוט שגם הוא לוקח כלי זיוין מבית המלך ומוכרח ללמוד תכסיסי מלחמה בכל יום, והכל בכח המלך והשרים המלמדים אותו, ואיך שהוא אני יודע שהמלחמה ארוכה וחזקה מאד ואין לי שום כלי זיוין כי אם מעט דבור פי, וגם זה בישועת ה' ונפלאותיו העצומים".

(11) ועיי' דבר נפלא במלבי"ם לענין מצות הקהל, למה נתחייבו להביא הטף ומבאר שם שדוקא מפני שנשאר אצלם רק הצירור בלי ידיעת השכל ע"כ צירורם יותר מועיל מאשר הידיעה אצל הגדולים, ח"ו (דברים לא-ג): "ובנייהם - המה הטף. אשר לא ידעו - הוא תניית טעם, לפי שאין ידעו ענין הקריאה ומחשבותיהם לא יהיו טרודים בנושא הדברים, וגם אינם יודעים עניין מטרדת העולם והבליו. לכן כח הצירור חזק בהם, ואף שלא ישגו התועלת הנעלם בהגדולים שהוא להשיג תשוקה לכל פרטיות התורה, אבל ישגו תועלת כללי יותר מהגדולים לפי שהמעמד הזה יהיה נצב לעיניהם כל ימי חייהם ויפשטו ממנו תמיד אלה הדברים", ע"כ.

(12) וכלשון רביז"ל שהבאנו לעיל מלקו"מ ח"ב ח-ז: "וכשנתתקן המדמה, על ידי זה נתתקן האמונה האמתית דקדושה ונתבטל אמונות כזביות, כי עיקר האמונה תלויה בכח המדמה, כי במה שהשכל מבין אין שייך אמונה", ועקר אמונה היא רק במקום שהשכל נפסק ואינו מבין הדבר בשכלו, שם צריכין אמונה, וכשאנו מבין הדבר בשכלו, אזי נשאר רק בבחינת כח המדמה, ושם צריכין אמונה.

פִּירַח יִפּוֹן עוֹלָם

התלמיד הגדול - הגה"ק מוהרנ"ת זצוק"ל
באספקלריית הגה"ח ר' אברהם בן ר' נחמן הלוי זצ"ל
יומ"ד כ"ט כסלו

אדמו"ר ז"ל ודבריו הנוראים בערה בלבבו כלבת אש ממש!
(כ"א אנשי מוהר"ן אות ט"ז)

ג. אדמו"ר ז"ל דיבר עמו (בתחילת התקרבותו), שיקח לעצמו בדעתו שיתחזק בעבודתו יתברך אף אם יעבור עליו מה, אפילו אם יצטרך חס ושלום להחזיר על הפתחים, וכל זה ויותר מזה יקבל על עצמו, אולי יזכה להיות כרצונו יתברך, אשר רק זאת ישאר להאדם לעולמי עד ולנצח נצחים... כי אין שום יתרון מכל העמל והטרחא של העולם הזה, העוברת ופורחת כהרף עין, ופתאום נלכדים 'במצודה רעה' אשר אין גם אחד שימלט מזה, ובהכרח להתבלות בעפר רמה ותולעה, וכמובא מזה בספריו ז"ל (ליקו"מ תורה נד) שצריך לשמור מאד את הז'כרון הזה בכל יום ויום.

וכן עשה וקיים מורנ"ת ז"ל, ורצה לפרוש את עצמו לגמרי מהבלי העולם הזה, ולבלות כל ימיו בתורה ועבודת ה', וכל אוהביו ומיודעיו הרבו לדבר עליו על שאינו מרחם על עצמו ועל אשתו ובניו, להשתדל בעסקי פרנסה כדרך כל הארץ, והוא לא היה לו פנאי כלל אפילו לשמוע את דבריהם, ומכל שכן וכל שכן להשיב להם על זה... (שם אות ו')

ד. והרבה הרבה בעלי תשובה נעשו על ידו, כי דבריו הקדושים שדיבר עם אנשיו ביראת ה', נכנסו בלבם כאש בוערת, עד שנתעוררו על ידם לשוב להשי"ת באמת, וגם עתה מי שעוסק בספריו הק' מתעורר על ידם לשוב להשי"ת בתשובה שלימה באמת, ולחזק עצמו תמיד בעבודת השם!

גם עבודתו בתורה ותפילה היתה בלבת אש נוראה מאד מאד, עד אשר כל מי ששמע קול תפלתו ותורתו נתעורר ג"כ בהתעוררות גדול מאד להשי"ת, ואין ביכולת לצייר כל אותה הרגשה שהביא בדבריו תפלתו גם בלב זולתו... וידידיו המופלא ה'ר' אפרים ז"ל מקרימנטשאק אמר לו פעם אחת בזה"ל: "מיס אייער דאוויגען מאכט איר א פירוש אוף דעם דאוויגען!" וכן כל מקרא ומקרא מדברי התנ"ך כשה' מוציא מפיו, ממש ה' נדמה להשומע כאילו הנביא בעצמו קורא וצועק את אלה הדברים!... (הקדמה לימי התלאת)

ה. אמר (מוהרנ"ת זצ"ל): מה שהשם יתברך עזר לו כל כך לעת זקנתו, הוא מחמת שלקח עצמו להתבודדות ולפרש שיחתו בינו לבין קונו, [א.ה. עיי' שיש"ק החדש ח"ג סימן צט: מוהרנ"ת אמר על עצמו: "פארוואס גייט ביי מיר אויף דער עלטער די עבודה אזוי רעגולאר? ווייל איך האב געהאט אויף דער יוגנט אסאך 'התבודדות!' - "מדוע בזקונתי הולכת עבודת ה' שלי כל כך כסדר היינו ללא נפילות והפרעות?"] מחמת שהיה לי בצעירותי הרבה 'התבודדות!' ("

ואמר: שאינו יכול לעשות שום דבר, בלתי שיפרש מקודם שיחתו לפני השם יתברך! (כ"א אנשי מוהר"ן ח"ג אות כ"ב).

זריזותו וישוב דעתו

ו. וכל הנהגותיו וכל מעשיו היו בזריזות ובמהירות גדול מאד, כמו הליכתו למקוה בכל בוקר, הלך ופשט ולבש את בגדיו בתכלית המהירות, עד שכמעט לא היה באפשרות שום אדם להשתוות עמו... וכן בעת כתיבתו, היתה הקולמוס פורחת מתחת ידו... שהיה לפלא בעיני כל רואיו. וכן שאר כל מעשיו, כולם היו במהירות גדול ונפלא עד מאד.

וגם אדמו"ר ז"ל התפלא פעם אחת על גודל זריזותו, ואמר שבוודאי יזכה להיות על ידי זה 'רועה נאמן'! ועיין פרפראות לחכמה על התורה (ליקוטי מוהר"ן תורה סג) 'סוד כונת המילה'.

הספירה העשירית, המלכות, סוד ה'לבנה' כנודע), אשר הוא אחד מהעניינים המרכזיים המתבארים בספריו הנפלאים של האי גאון וחסידי זצ"ל.

ואין ספק שהבהרת ענין נחוץ זה, תועיל לא רק אל אלו הבאים מבחוץ אל הקודש פנימה, אלא גם אצלנו האמונים עלי קבלת אנ"ש ז"ל מדור דור, מ"מ עדיין יש תמיד מקום לגדול ולהתעלות יותר ויותר בדרגות תמימות האמונה בגדולת גאון עוזינו התלמיד הנשגב זצוק"ל, ובעוצם אמינות וקדושת כל דיבור ודיבור שלו, לדעת עד היכן הדברים מגיעים.

ובזאת אנו תפילה לנורא עליה, יה"ר שבזכות הדלקת 'נרות חנוכה' עת התגלות 'אור הגנוז' חוצה, נזכה מעתה להתעלות כראוי באמונת החכמים המאירים מאד למעלה ולמטה, ויתבטל אותה יד הקטנה שעד עתה היתה לפני עינינו מכסה (עיי' ליקו"מ תורה קלג), ועי"ז יתמלא במהרה הלבנה מפגימתה, ויהי' אורה כאור החמה, ואור החמה יהי' שבעתיים כאור שבעת הימים, בב"א.

גדלותו בתורה

א. בשנת ה' אלפים תק"ם, נולד מורנ"ת ז"ל, בעיר 'נעמרוב', ונתגדל בבית אביו הנכבד רבי נפתלי הירץ ז"ל בתורה ובעיון ובחכמה, ובבואו אחר כך בבית התלמוד של חותנו הרב הגאון רבי דוד צבי ז"ל, נתגבר ועלה בחריפותו ובקיאיותו בתלמוד ובפוסקים ראשונים ואחרונים, כאשר הגדולים אשר בארץ! (כ"א אנשי מוהר"ן אות א')

א.ה. ענין זה מובן גם ממה שחותנו הגאון ר' דוד צבי ז"ל רצה למנותו לרב העיר 'מאהלוב' במקומו, עיי' ימי מוהרנ"ת (ח"א סימן ט): "חותני זכרונו לברכה היה אז בביתו, והיה גדול וחשוב ויקר שם מאד מאד, ונאספו אליו מכמה עיירות בעסקי משפט, וגם היה מוכן לסווע אחר שבועות עם אשתו לקהילת קרמיניץ להנהיג הרבנות שם, ורצה להשאיר אותי ככאן במאהלוב על מקומו וכו", עיי' ש; "ע"ע שיח שרפי קודש (החדש, ח"ב, סימן כ, קצו, קצו, ר).]

'זכרון יום המות' לא נפסק ממחשבתו, והרבה לצעוק ולבקש מהשי"ת שיזכה להיות כרצונו!

ב. ולהרבות בשבחיו (של מוהרנ"ת זצ"ל) יקצרו המון יריעות, וכאשר היה נודע לכל יודעיו ומכיריו אשר הכירוהו מעודו עד יום הסתלקותו, שמיום התקרבותו לאדמו"ר זצ"ל נבער לבבו בתבערת עצום ומופלג אשר אין לשער, וז'כרון יום המות' לא נפסק ממחשבתו אפילו כשעה קלה!

וכפי עמקות רעיוניו אשר העמיק ב'מהירות פריחת הזמן' של 'חיי האדם בזה העולם', שכאין יחשבו נגד 'חיי העולם הנצחי', וגם הלא במהירות פריחת הזמן הזה מסוכן האדם בכל רגע ורגע, היה נחשב בעיניו כל העוסקים בהבלי העולם ל'משוגע ממש'...

ואת כל העושר והכבוד שנתגדל בזה מנעוריו, מאס וגעל ושיקץ, וקיבל על עצמו כל מיני בזיונות ורדיפות, אשר רדפוהו אביו ואשתו וכל משפחתו... והרבה לצעוק ולבקש מהשם יתברך שיזכה להיות כרצונו בכל תעלומת לבבו עד הנקודה הפנימית שבלבו, עד אשר זכה גם הוא למעלה מופלגת ועצומה עד מאד, והאש הקדושה של רוממות

ידוע הדבר ומפורסם הענין את אשר רבה"ק הננמ"ח זצוק"ל התפלל ופעל אצל השי"ת שתהיה עליו התנגדות ומחלוקת עד ביאת הגואל (עיי' שיש"ק החדש ח"א סימן רעט), בכדי שדייקא כפי ההתגברות שיתגבר כל אחד על התנגדות זו, יזכה לעשות 'כלים' נפלאים לקבל בתוכו את אורו הגדול והנשגב, 'אור הגנוז' (עיי' ליקו"ה כלאי בגדים ה"ד אות ג).

אמנם כמה שהועילה תפילתו הנשגבה הזו, עליו בעצמו זצוק"ל, הרי שביותר הועילה תפילתו כלפי תלמידו הגדול כירח יכון עולם, ה"ה הגה"ק גאון עוזינו מוהרנ"ת זצוק"ל, הוא הגבר אשר זכה לגלות בעולם עומק חדש במשמעות הענין של 'תלמיד נאמן', הנשאר מקושר אל רבו לאחר הסתלקותו והעלמתו, ממש כמו בחיים חיותו בעת התגלותו, שלכן אף כאשר השראת רוח הקודש של מורו ורבו נחה על מוחו ולבו, בבחינת 'פי שנים ברוחו', נתקיים בו "גם בשעה שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעיטין עצמכם לפני", ו'במקום גדולתו שם דייקא אתה מוצא מוצא ענוותנותו', כאשר בעוצם ענוותנותו ומתוך רוב הכרתו בגדולת נשמת רבו הגדול זצוק"ל, מאס ובז בתכלית לכל מין הנהגת פרסום ורבנות בכל צורה שהיא, אלא הכריז כלפי עם ועולם אשר "צדיקים במיתתם קרויים חיים", שלכן נשמת רבו הגדול נשאר בגדר 'רבי' ו'צדיק יסוד עולם' לדורות עולם, אף שכסלפי מראית העין הנשמי כבר נתפרדה מגופו הטהור, כי באמת הרי אדרבה אז "שכיחי בהאי עלמא יתיר!"

שעל גילוי זה שטמוהו בשעתו בעלי חצים וימרוהו ורבו, עד שגם בזמנינו אנו, ישנם רבים טובים שכאשר רוצים לבוא ולהינות ממעינו הטהור הנובע אמונה וענוה, שמחה וזכרון עלמא דאתי, חכמה ותמימות, אהבה והתחזקות לאין קץ, המפכה מתוך ספריו המופלאים: 'ליקוטי הלכות', 'עלים לתרופה', 'ליקוטי תפילות' ושאר ספריו הקדושים, נפגשים במחיצות שוא ודמיון של זלזול והתחכמות על הצדיק הנורא הזה זצוק"ל, רק בגלל זאת אשר זכה להישאר לנצח עם התואר: 'תלמיד'! לא: 'אדמו"ר' ו'רבי', לכן מתקשים לקבל את כל דבריו ביראת הכבוד ואמונה פשוטה, כראוי לאחד מגדולי האחרונים ומובחריו הצדיקים.

בו בזמן שלפי האמת הרי ברור לכל בר דעת שאין גדולת חכמי התורה והיראה נמדדת כלל לפי שררה ורבנות, וכ"ש שלא לפי אדמורות, כאשר אכן מקובל אצלנו שכל דיבור ודיבור של הגה"ק מוהרנ"ת זצוק"ל, היה מגוי ספור ומודו בתכלית, ונאמרו ונכתבו מתוך הבנה עמוקה בחכמת הנפש והעבודה, אשר קיבלה מרבינו זצוק"ל, בד בבד עם 'דביקות בהשי"ת' ו'רוח הקודש', לא פחות מהגאונים, הצדיקים והאדמו"רים היותר גדולים אשר בדורו ז"ע, [ומצד עוצם התבטלותו לרבי נשגב כזה מדור הקודם אליהם, גם יותר מהם...]

על כן אמרנו שבעמדינו בימים קדושים אלו, המאירים את לילי טבת הארוכים, ומשלימים את 'אור הלבנה' (עיי' ליקוטי הלכות ברכת השחר ה"ג אות לח - מא), בהם חל יומא דהילולא רבא של האי חסיד אמיטי, קדוש ומקובל אלקי, אשר זכה ע"י עבודתו את השי"ת במסיו"ג, להשיג השגות נשגבות בפנימיות דרכיו ותורותיו של רביה"ק זצוק"ל, ה"ה רבי אברהם בן רבי נחמן הלוי חזן זצ"ל, [החל ער"ח טבת, נר ה' דתנוכה], שהזמן גרמא ללקט קצת ציצים ופרחים ממדברותיו הנשגבים בענין גדולת התלמיד הגדול הזה, וגדולת דיבוריו הקדושים, [אשר יומא דהילולא רבא דילי' יחול ג"כ בקרוב, בירח העשירי, ביום העשירי (המסמל את

וגם אחז תמיד את המורה שעות' לנגד עיניו, והיה שומר את כל שעותיו ורגיעו בכל מיני שמירה... כי גם בעת נסיעתו ושיבתו על העגלה, הרבה ללמוד ולהתפלל ולצעוק להשם יתברך בכלות הנפש ממש, ושום דבר בעולם לא בלבל את דעתו לבטלו מעבודתו, אפילו כרגע! (שם אנשי מוהר"ן ח"א אות טז)

ואראה את ה'!

ז. פעם אחת עמד לפניו צבי דוב מאומין (הידוע בכינויו באידיש: 'ירש בער'), והתחיל לדבר עמו מחקירות האלקות (עיי' שיש"ק החדש ח"א סימן תרכ שרבו זצוק"ל ציה למוהר"ת זצ"ל שידבר עם הירש בער, עיי"ש), ונתלהב מאד ברשפי שלהבת, וענה ואמר לו: "מה אתה מדבר עמי מה?!" אני אומר לך: 'ואראה את ה'!!!' ובלשון אשכנז אמר בזה הלשון: 'ואס שמועסט דו מיט מיר פון גאט?! איך זאג דיר: 'ואראה את ה' (שעיהו א)!!!' הקשה הגמ' על פסוק הגמ' ב'ישעי', מדכתיב 'כי לא יראני האדם וחיל', וכוונת תי' הגמ' ע"פ המבואר בספרי המקובלים היא, שאכן השי"ת עצמו בוודאי א"א לראות בשום אופן, אבל את השכינה הקדושה אפשר לגדולי הצדיקים לראות בראיה רוחנית, ואכהמ"ל; ע"ע סיפורי מעשיות מעשה ט' מ'חכם ותם': "בשעת אכילתם, התחילו לדבר יחד, התחיל החכם להוכיח לו דעתו הנ"ל, שאין מלך כלל, גער בו התם המיינסטער: הלא אני בעצמי ראיתי את המלך...!" (כוכבי אור אנשי מוהר"ן ח"א גאות ל) (א.ה. עיין קושיית הגמ' ביבמות ט:)

ה'סמיכה'

ח. מורנ"ת ז"ל - אשר עליו לבד הסמיך רבינו ז"ל את ידיו למלאות את מקומו, ולהעמיד השאריתו לנצח! (נחלי אמונה מכתב מ'ראבר"ן ז"ל)

ט. אדמו"ר הנגמ"ח מוהר"ן ז"ל סמך ידו עליו (על מוהר"ת זצ"ל), ואמר עליו: שהוא יודע ממנו יותר מכולם! כמבואר במקום אחר: "וה' יודע ועד כי אנכי זכיתי להבין כוונתו הנוראה והתמימה יותר מכל העולם... כאשר העיד עלי בפירוש בפה מלא כמה פעמים!" (הקדמה לימי התלמות) (עיי' עלים לתרופה מכתב מיום א' ויקרא תקפ"ו).

י. שמעתי מאבי ששמע ממוהר"ת ז"ל, שב(עת אמירת) מאמר והשגה הזאת (ליקו"מ תורה נד), פקד וציוה עליו אדמו"ר ז"ל מאז והלאה, לחדש בתורתו, ושעל זה סבב בכלל הענין: 'אין אדם דן וכו', לדמות מילתא למילתא מעצמו, אלא אם כן קיבלה מרבו וכו'; ואמר (רבו זצוק"ל) אז (מה שמובא בחיי מוהר"ן, בהשיחה עבודת ה' אות פ"ד סימן תקכ"א), שהמשיך לאנשיו 'כח המדמה ברור וזך', ועיקר דבריו היו על מורנ"ת ז"ל בעצמו, שהוא שקיבל אז מאתו 'בירור המדמה', לחדש ולדמות מילתא למילתא, ובלי טעות והיפך חס ושלום, [והוא] שסובב עליו בהכתוב (המבואר בהתורה הנ"ל) 'ביד הנביאים אדמה', במדמה דקדושה! (ביאור הליקוטים תורה נד אות ד)

יא. א.ה. אם כי עיקר סמיכת רבנו זצוק"ל לתלמידו הגדול זצ"ל, לדרוש דרושים אמיתיים בתורה ועבודת השי"ת, היה כאמור בעת אמירת תורה נד, דהיינו ב'שבת חנוכה' שנת תקס"ה לפ"ק, מ"מ כבר מיד בעת התקרבותו לרבנו זצוק"ל, כבר רמז אליו רבנו זצוק"ל ענין זה, כמו שכתב ראבר"ן ז"ל (כ"א אנשי מוהר"ן אות ג): "ומיד בכניסתם לאדמו"ר ז"ל, דיבר עמהם הרבה, ובתוך שיחתו הקדושה סיפר להם ג' מעשיות וכו', מעשה ב' - מהרב רבי שניאור זלמן (הבעל התניא) ז"ל, שסיפר להם רבנו זצוק"ל, שהיה לו להרב מלאדי ז"ל תלמיד אחד שאמר שמונה שנים תורה על פי 'חסידות', על תורה אחת של רבו; שיש"ק החדש ח"ב סימן נא), שבה רמז על מורנ"ת ז"ל שירבה מאד לחדש בתורתו הקדושה!"]

יב. בהתורה 'כי מרחמם ינהגם' (לקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן ז) - שאמרה קודם הסתלקותו (שבת חנוכה תק"ע), ורמז בה 'סמיכה' למורנ"ת ז"ל, [עיין בספר פרפראות לחכמה על התורה (ליקוטי מוהר"ן תורה ו') 'קרא את יהושע' באת ח'!] (כוכבי אור אות חכמה ובינה אות ל"ט)

יג. א.ה. לתועלת המעיינים נעתיק קצת מדברי הפרפראות

לחכמה שם: "בליקוטי תניינא במאמר כי מרחמם ינהגם ס' ז' שם מדבר ג"כ משני בח' המבוארים כאן (בתורה ו'), וקורא אותם שם בשם 'דרי מעלה' ו'דרי מטה', ב'ן 'תלמיד', ומבואר שם שבחי' 'תלמיד' הוא בחי' 'יהושע' ר"ת 'הקיצו ורננו שוכני עפר', היינו מה שצריכין לחזק ה'דרי מטה' שוכני עפר, שהם תכלית שפלות המדרגה, לכל יתיאשו עצמן ולבלי יסוגו אחור ח"ו, רק ידעו כי ה' גם אתם עמם ואצלם, עיי"ש התחזקות גדול ונורא, ומאמר 'כי מרחמם הנ"ל נאמר ב'שבת חנוכה' שנת תק"ע, שהוא שנה אחרונה מימי חייו הקדושים של רבנו הקדוש ז"ל, שם מוזכר ענין של 'ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו, ושמעתי מאבי ז"ל ששמע מוקני תלמידיו הקדושים של רבנו ז"ל שהבינו אז ממויותיו הקדושים של רבנו ז"ל - שבמאמר זה נתן 'סמיכה' לתלמידו הקדוש הר"ר נתן ז"ל, ובאמת רוב שיחותיו הקדושות של הר"ר נתן ז"ל היה בענין זה - לחזק את כ"א מישראל ב'התחזקות גדול נפלא ונורא מאד, לבלי יתיאשו עצמו ח"ו לגמרי, רק שאיך שהוא אפשר יתעורר ויתחזק מעתה עכ"פ לעבודת השי"ת ממקום שהוא שם... וכו', וכמבואר מזה נפלאות הרבה בספריו הקדושים, שזה בחי' מה שמצינו שאמר השי"ת בעצמו ליהושע אחר פטירת משה ג' פעמים: 'חזק ואמץ', ומבואר ליקוטי תורה בשם האריז"ל כי ג' פעמים 'חזק' ג' 'משה', כי זה האיר ליהושע הג' בחינות שהיו במשה וכו' עיי"ש, וכן ישראל בעצמן אמרו ג'כ ליהושע 'רק חזק ואמץ' וכו', ויש בכל הנ"ל דברים נפלאים הרבה וא"א לבאר בכתב ואפ"ל בע"פ, ואעפ"כ רשמתי ברמיזה קצת למען ידעו דור אחרון...'" (עיי"ש).

יג. שגם בהתורה הזאת (ליקו"מ תנינא תורה ח) המשיך 'תיקון הסמיכה' לתלמידו מורינו ר' נתן ז"ל, ועל ידו המשיך קצת מהארט קול התוכחה והמסור לנפשות ישראל, באופן שלא יחליש את דעתם ושמחתם, (אלא אדרבה) כי עוד יוסיף לחזקם ולאמצם, וליתן בהם ריח טוב, שעל זה יסובב בהכתוב [ומאמר חז"ל], 'נרדי נתן ריחו' - "עזב לא נאמר, אלא נתן!" (ביאור הליקוטים תנינא תורה ח אות ט)

יד. מורנ"ת, עליו סמך (רבה"ק זצוק"ל) את ידיו, והאיר בו כ'מאור הגדול' ב'מאור הקטן', לממשלת (ע"פ בראשית א טז) והכנעת לוחמיו ומריביו, אשר רבו בחושך אפילתנו, כי 'רבות מחשבות בלב איש. ועצת ה' היא תקום'. (כוכבי אור פתיחה לאנשי מוהר"ן)

יא.ה. בענין 'סמיכה' זו, כדאי לציין גם לשיח שרפי קודש (החדש, ח"ב אות תמד): "אחרי הסתלקות רבנו התגלע פעם איה וכוח בין אנשי שלומנו, וכששמעה זאת מרת אדל בת רבנו, נענתה ואמרה: "פון דעם טאטן האב איך נאר געהערט: נתלע!" - "מאבי שמעתי רק: נתלע!"; דהיינו שכפי שיאמר מוהר"ת - כן יקום...!"

לא גילה רק מה שקיבל מרבינו זצוק"ל

טו. כי באמת כל דברי מורנ"ת ז"ל מראש ועד סוף, הכל מאדמו"ר ז"ל מעצמו...! הן באתגליא - כאשר שמעתי מאבי הריני כפרת משכבו ששמע מפיו הקדוש (של מוהר"ת ז"ל) שאמר פעם אחת בזה הלשון: "מיום שמקדשתי לאדמו"ר ז"ל, לא מבטיח דיבור של תורה - אני יכול לומר רק המושרש בדבריו הקדושים (הן הכתובים, והן הבלתי כתובים, כי אדמו"ר ז"ל הרבה לדבר ולשוח עמו גם כמה וכמה דיבורים ושיחות שלא הביא אותם על הכתב), רק אפילו דברי צחות בעסקי חול [לשון מוהר"ת ז"ל]: "נאר אפילו קיין ווערטיל"; שיח שרפי קודש ח"ב סימן קמ"א איני יכול לומר, רק המושרש בדברי אדמו"ר ז"ל!" (כוכבי אור, הקדמה)

והן באיתכסאי - כמובא בתחילת הקדמתו לספרי ליקוטי הלכות. עיין שם היטב מה שכתוב שם: "אך זאת וכו' מצד מעלת הדרת קדושת המשפיע עלי וכו'" [זה לשונו: "ואני בעניי ידעתי כי לא הגעתי למידה זו לא מינייה ולא מקצתה לחוות דיעי אפילו לפני קל שבקלים והפחות שבפחותים, אך זאת אודה ולא אבוש והאמת אגיד ולא אכחד, ובראש הומיות אקרא ופתחי שערים בעיר אמרי אומר, ואדברה בעדותיך נגד מלכים ולא אבוש, שכשם שאני קטן בעיני מצד עצמי, כאשר בוחן לבות הוא יודע, כן יקרה נפשי מצד מעלת הדרת קדושת המשפיע עליה חכמה ובינה ודעת, הוא כבוד אדוני מורי ורבי הרב הקדוש והנורא הרב האמת זכר צדיק וקדוש לברכה, ואם אמרתי אספרה כמו אפס קצה

מאת כל אשר עשה לנפשי, לא תספיק הארץ להכיל את כל דברי... וכו', עיי"ש], וגם בזה שמעתי מאבי הריני כפרת משכבו (הרה"ח ר' נחמן הלוי חזו"ל מטולטשין) ששמע מפ' מורנ"ת ז"ל שאמר פעם אחת בזה הלשון: 'אני אצל אדמו"ר ז"ל כ'עט' אצל ה'סופר!'; והנראה לעניות דעתי שהיתה כוונתו בלשון הזה למה שנאמר בספר הא"ב (הוא ספר המדות) אות ג' ג'אוו': 'סימן ט', עיין שם [זה לשונו: "אין להתנאות בהשגות גדולות או במעשים טובים, כי הכל ע"י הצדיק שבדור, והוא אצל הצדיק כעט אצל הסופר...!"]

דבריו קדושים בתכלית הקדושה!

טז. ששמעתי מאבי הריני כפרת משכבו וכו', והיה רגיל לדבר מזה כמה פעמים, והכלל היוצא בקצרה מדבריו, הנובעים מדברי מורנ"ת ז"ל הקדושים בתכלית הקדושה...! (כוכבי אור שישון ושמהח אות ז')

יז. מוהר"ת ז"ל יצא פעם אחת מטבילתו במים, ונהנה אז מאד מהמים, ואמר אז לאבי שמחתם שהמים נמשכים ממקום עליון לאין ערך ברוחניות [כמובא מזה בכתבי האריז"ל], על כן גם בגשמיות יגיע מהם טובה ועונג להאדם; ואף על פי שההודעה הזאת מ'המשכת הגשמיות מהרוחניות', נודע ומבואר גם בלי זה מספרי אמת, אבל ברוב הלבט להלבנת כל דיבור שיצא מפיו הקדוש, נתחדשה אצלי זאת ההודעה... וראה ראיתי כי הוא נחוצה ומוכרח בכמה דברים! (שיחות וסיפורים כרך א' אות ב) (א.ה. כלומר אע"פ שראבר"ן ז"ל ידע מכבר מספרי קבלה שהגשמיות נמשך מהרוחניות, אבל כשמע זאת שוב בשם מוהר"ת זצ"ל, שמע זאת לראשונה באופן של 'להבת שלהבת'... שממילא עיי"ו נתפס אצלו יותר בעומק הלב ידיעה חשובה זאת).

'פני יהושע כפני לבנה'

יח. אנחנו חייבים להודות ולהלל כל ימי חיינו, לעושה לנו אורים גדולים, כי לעולם חסדו, 'את השמש לממשלת ביום' - הוא אדמו"ר מוהר"ן זצ"ל, הנמשל בגבורת מאורו וזריחתו לה'שמש', שעיקר יהיה ביום, שמרמז על הגאולה, שאז יתגלה גם 'ספרו הגנוז' ו'ספרו הנשרף', וגם עוצם הנוראות שבפד"ס תורתיו ומעשיותיו של עכשו; 'ואת הירח לממשלת בלילה' - הוא תלמידו הקדוש מורנו מורנ"ת ז"ל, הנמשל ב'לבנה', על אשר זיכך וצירף את גופו, עד שקיבל בעצמו את 'אור השמש', להזריחו גם בעמק החשך שבדורותינו אלה, ולהחיות ולהשיב בזה גם את כל 'חלושי הראות', שמחתם גודל כהיון עיניהם, אין יכולים להביט ב'אור השמש' בעצמו...! (הקדמה לכוכבי אור)

יט. בגדולת מוהר"ת ז"ל שאף על פי שלא נחשב כנגד רבנו ז"ל רק לפני הלבנה, [כמבואר מהתורה שבסימן ו' ליקוטי א' שאמר רבנו ז"ל בהתקרבותו, ומהתורה שבסימן ז' לקוטי תנינא, שאמר בסמיכתו שלפני הסתלקותו] וכו', (שיחות וסיפורים כרך א' אות מ"ד, עיי"ש שממשיך עם דברים נשגבים ונפלאים)

כ. בתשעה באב האחרון שבימי חייו הקדושים (של רבנו זצוק"ל), לפנות ערב, שנזכר אז (רבו זצוק"ל) בעוצם העלמת הזכרון של הילד והזקן שלמעלה מכולם (המבואר בסיפורי מעשיות י"ג, ע"ה יום הא), עד שאינו נקרא בשם "כרוון" כלל - "ער געדענקט גאר נישט" - וענה ואמר אז: "איזה פנים יש לי ביניכם?!" והשיב לו מוהר"ת ז"ל בדברי צחות: "ווי גאר נישט!" (כמו אפס ואיין); וחזר אדוננו מורנו ורבנו ואמר לו: "הלא גם אתם אפס ואיין -) איר זענט זיך אויך גאר נישט...!" (א.ה. כלומר שמוהר"ת ז"ל זכה ג"כ ליכולת ב'אין', כמו רבנו זצוק"ל, ע"י גודל התבטלותו לרבנו זצוק"ל!) (חכמה ותבונה ס"א, קרוב לסופו)

כא. ועוד נבוא מכל זה למה שמבואר מדבריו הקדושים [כפי ששמעתי מהם בעל פה], עצם הלשון שיצא מפיו הקדוש, שבפני יהושע והדומים אליו לא נמצא שום חטא ועוון כלל...! (ביאור הליקוטים תורה נד כב מפתח יד)

כב. שבה המאמר הראשון שבספרו הקדוש (ליקוטי מוהר"ן תורה א'), יגון שמו ושם תלמידו העיקרי מורנ"ת ז"ל, [אשר עליו לבד סמך את ידיו, ועל ידו לבד זכינו להשארת ספרו, כאשר העיד עליו בזה (ח"י"מ סימן טס): ע"ה האט א גרויסען חלק אין מיין ספר, טאקע גאר! (יש לו חלק גדול בספרי, ובאמת כולו)] כי כל תונית התיו בחקיקה וחסרון כביכול למעלה, נמשכת מהחסרון בפני הלבנה שלמטה, [אשר בזה החסרון לבד, כל מציאות החקיקה ותונית התיו שלמעלה], וגם אם התלמיד בפני הלבנה' והתיו שבו, הוא 'בן נון' מצד עצמו, מוכרח על

כל פנים גם הרב, אשר מצד עצמו הוא בפני הח'מ'ה והמ'ח, לקבל מאתו נרתק ה'נו' ה'ל, שבשני המחיצות מזה ומזה, [ויצאו לנו שמותיאם הקדושים נ'ח'מ'ן ב'ת'!]

א.ה. כלומר בשמו הקדוש והנורא של רבנו צדוק'ל, האותיות האמצעיות: 'חמ', שייכים לענינו של רבנו צדוק'ל מצד עצמו, כי הוא בבחינת 'מח' ו'חמה', אבל אצל מוהרנ"ת זצ"ל הרי שכל ג' האותיות של שמו שייכים אל בחינתו מצד עצמו, הנוני'ן - מצד שהנ' הוא בחינת מלכות ולבנה, כמבואר בתורה א', והת' - שהוא בחינת חסרון וחקיקה כמבואר ג'כ שם, שייך ג'כ לסוד חסרון הלבנה, שאין לה אור מעצמה, ואילו הנוני'ן אשר בשמו של רבנו צדוק'ל, נמשכים אליו רק מצד מה שיש לו תלמיד כפני לבנה היינו מוהרנ"ת צדוק'ל, והדברים נוראים ועמוקים; לפי'ז נמצא שהמבואר בתורה א' מענין הח' והנ', רומז על רבנו צדוק'ל ומוהרנ"ת זצ"ל. [ביאור הליקוט'ם תורה א' אות' 8]

א"א לקבל את אורו הנשגב של רבנו צדוק'ל אל ארצו!

כ. אין ביכולת לקבל מאדמו"ר ז"ל זולת באמצעות מורנ"ת ז"ל, כי בו לבד נשפע מנשמת ודעת רבינו ז"ל להיות ביכולת לקבל מאתו! [השטות הביאור הליקוט'ם]

כד. שמעתי מאבי (הרה"ח ר' נחמן הלוי חזן ז"ל מטולטש'ין) הריני כפרת משכבו שיש לעסוק בספרי מורנ"ת ז"ל יותר מבספרי אדמו"ר ז"ל בעצמו! כי בימינו אלה שעובר על כל אחד ואחד מה שעובר בגוף ונפש... צריך להיות עיקר הלימוד בספרי מורנ"ת ז"ל, על אשר על ידו היה ביכולת אדמו"ר ז"ל להוריד את דבריו הנוראים, ולעורר ולחזק בהם גם אנשים מגושמים ומזנונים בעומק השאלות תחתיות! כמונו!... [הקדמה לכוכבי אור]

כה. כפי ששמעתי מאנ"ש, רימז בזה רבינו ז"ל גם הסתלקותו, ושכל זאת (א"עפ' שנסתלק בעי"ה) הופיע והאיר בתלמידו מורנ"ת ז"ל, דיבורים כשרים' [אשר הן הן הלכותיו הקדושים], להחיות ולהשיב את ה'נשמות הנפולות' [א.ה. עיי' ליקו"מ תניגמא תורה ה' אות ח-ט, ע"ש שהצדיק שהיה בבחינת משה', תיקן את מוחו כראוי, עיי'ז נעשה 'שבעה משיבי טעם', שהם 'דיבורים כשרים' להחיות את ה'נשמות הנפולות, ודיבורים אלו הם בבחי' מלאך', שהיא הבחינה הנשארת לאחר 'הסתלקות משה', עיי"ש; ושזה מה שאמר רבינו ז"ל אליו ולר' נפתלי, שיהיה נעשה מהם 'מלאכים' בעולם העליון לאחר פטירתם, וגם גילה להם את השמות שיהיו נקראים בהם, וכתבו אותם בפנקסיהם, [ואף על פי ש'נשמות ישראל' מושלים על ה'מלאכים', אין הכוונה על אותם המלאכים שהם בעצמם היו בזה העולם והמובחרים שבישראל...]. [ביאור הליקוט'ם תניגמא תורה ה' ד"ה הסתלקות משה]

בחינת 'יהושע', עיקר ענינו - 'התחזקות'!

כו. ומחמת שגם עיקר שלימות כל התיקונים של הרב הוא על ידי התלמיד, [א.ה. כפי הנראה מהמשך דבריו, כוונתו היא ש'תיקון הדעת' - אשר נתקלקל באכילתו של אדם הראשון מ'עץ הדעת טוב ורע' - אינו מספיק לו אור ה'בינה' אשר רבנו ז"ל עצמו ממשכה, אלא בהכרח נצרך גם לו גם את אור ה'התחזקות', אשר רבנו ז"ל ממשכו ע"י תלמידו מוהרנ"ת ז"ל דייקא...]. כמובן בהתורה 'קרא את יהושע' [בסימון'ו ליקוטי מוהר"ן חלק א'] בענין הסוד של 'תמונת אלף' והאדם היושב על הכסא', [א.ה. שם מבואר שהצדיק זוכה לסוד 'ישיבה על הכסא', שהיא המלכות על נשמות ישראל, שיהי' בכוחו לקרבם לעבודת השי"ת, כמבואר בתורה לד אות ב, עיי"ש]. דייקא כשזוכה להשלים סוד אות א' שב'אדם', כשמאיר אל תלמידו שהוא בבחי' יהושע בן נון, שזהו בחי' הארת 'קודה העליונה' של א', דרך ה' אשר באמצעות הא', אל 'קודה התחתונה' של א', עיי"ש].

ועיין שם היטב מה שמובא שם בענין מלחמת עמלק, שאף על פי שגם היא עיקרה נעשית על ידי משה בעצמו, אבל באנתגליא תלויה המלחמה רק בהתלמיד שהוא בחינת יהושע, עיין שם, וידוע שהעיקר של כל תלמידיו הקדושים היה מורנ"ת ז"ל, ולכן נראה בחושי באיתגליא 'היתה עליו המלחמה פנים ואחור' יותר מעל רבנו ז"ל [ע"ע ליקוטי הלכות שבת ה"ה אות ט, וכו'.

כי הוא היה התלמיד האמיתי אשר נאכל ונתהפך למהות רבו ממש כביכול!... ותיכף בעת התקרבותו גילה אדמו"ר ז"ל את התורה 'קרא את יהושע' [ליקוטי מוהר"ן תורה ו', למען הודיע על

ידו את ה'בקי בשבו' לכל המונחים בשאל תחתית ומתחתיו; וכמובן למשכיל גם בהתורה 'כי מרחמם ינהגם' [ליקוטי מוהר"ן חלק ב' תורה ז] - שאמרה קודם הסתלקותו, ורמז בה סמיכה למורנ"ת ז"ל - שכל הארת התלמיד יהו'שע' הוא בסוד 'קומון, ה'קיצו ור'נו ש'וכני ע'פר' [ישעיה כ"ט].

וכאשר נראה ונודע לכל מביט ומסתכל בספרי הקדושים, שאף על פי שמרבה לדבר מכל המדות טובות וישרות, אבל עיקר רוב דבריו יסובבו על ענין 'התחזקות'... לחזק ולאמץ כל הנחשלים והעייפים והיגעיים, אשר 'עמלק' רודף אחריהם, לבל יתיאשו עצמם מן הרחמים, כי הוא יתברך 'חנן רוב לסלוח'!

וכאשר נשמע ונראה גם בעת יציאת נשמתו הקדושה שעד נשימה האחרונה, כפל ושילש: 'חנן המרבה לסלוח' פעמים אין מספר... וה'מגיד מראשית אחרית' סיבב גם אליו קריאת השם בסודות נשגבות ועצומות, ועל כן בעניות דעתי חשבתי גם שמו הקדוש ז"ל, וראיתי כי הוא במספר 'חנן המרבה לסלוח' מכוון ממש!

וגם הוא מתחיל ומסיים בנן, כי על ידי רבינו ז"ל זכה גם הוא למה שזכה!... וכאשר אנו רואים שרבנו ז"ל בעצמו צירף אותו במאמרו הקדוש: 'נחמן נתן, לאכט אויס דער גאנצער וועלט!' [נחמן נתן, צוחק מכל העולם]; וזה אשר גם 'נחל נבע מקור חכמה' עם האותיות והתבות והכולל, מכוון ממש מספר 'נחמן נתן', כי התלמיד עם הרב הם משרוש אחד, כמבואר כל זה בהתורה 'יהי נא פי שנים ברוחך אלי', בליקוטי מוהר"ן חלק א' סימן ס"ו, עיין שם.

כי הוא הרב והתלמיד שהביטו והסתכלו עליהם מיום בריאת העולם עד הנה... ועל ידם יהיה נפעל ונגמר התיקון של כל העולמות בתכלית תכלית השלימות, שגם אם לא היה אוכל האדם את 'עץ הדעת' לא היה תיקון עולמות כזה!... ועל כן יתהפך על ידי זה חטאו לזכות, ויקוים: "אתה תקום תרחם ציון כי עת לחננה כי בא מועד!" [כ"א חכמה ובינה אות ט"ז]

כז. ה'אמרות טהורות' שהמשיך [רבנו צדוק'ל] בשנתו והסתלקותו ממש, על ידי תלמידו [שגילה לו בעת הזאת שהוא בבחינת מלאך [כ"ג אות כה]], להחיות ולהשיב כל הרחוקים והנופלים ב'שבעה משיבי טעם', שאין דוגמתם! כנודע ומבואר להמעיין ומעמיק בהם. [ביאור הליקוט'ם תניגמא תורה ה' מאמר כ"ט]

כח. ולא לחינם הרעיש עליו השטן ארץ ומלוואה, כי גם הוא היה משיב כל ישראל בתשובה, אם לא היו נתרחקים מאתו ומזיבוריו הנוראים! [כ"א אנשי מוהר"ן אות ט"ז]

צריכים לחפש את 'רוח קדשו' שהשאיר אחריו בספרי הקדושים

כט. רבינו הנורא ותלמידו הקדוש מורנ"ת ז"ל, בדרכיהם

הנעלמים אשר צדיקים מתדמים ליוצרים, הניחו לנו מקום להתגדר בו, שנהיה צריכים בקשה וחפוש אחר 'רוח קדשו', [עיין לקוטי הלכות, הלכות שלוחין הלכה ה', באות י"ב, וגם בשאר מקומות], הנמצא בספריהם הקדושים. [כ"א פתיחה לששון ושמחה]

ל. ושמעתי מאתו (מאבי הרה"ח ר' נחמן הלוי טולטש'ינער זצ"ל) שבעת גמרו את כתיבת (כלומר העתקה) ספרי 'לקוטי הלכות' (מתוך כתי' מוהרנ"ת זצ"ל), שאל אותו פעם אחת מורנ"ת ז"ל, ההרגשת בספרי 'התנוצצות אלקות'?! ובלשון אשכנז בזה הלשון: "האסט דו געפילט אין מיינע ספרים 'התנוצצות אלקות'?! והשיב לו "הו"ן! [והיה מבואר מדבריו שכמה פעמים ברוב הרגשתו והתנוצצות אלקות שזרח עליו (על הרה"ח ר' נחמן הנ"ל זצ"ל), מחמת זה הוכרח להניח את הקולמוס מתוך ידו ולפסוק לגמרי מהכתיבה...!] [שיחות וסיפורים כרך ג' אות מ"ז]

המשיך בדרך נס 'קול נגינה' לתלמידו ר' נחמן מטולטש'ין זצ"ל!

לא. פעם אחת בליל שבת קודש פרשת בשלח [שנקרא 'שבת שירה'], שנתחבר אז (הרה"ח ר' נחמן מטולטש'ין ז"ל) עם מוהרנ"ת ז"ל בניסיעתו ל'ליפיוועץ', וליך אתו שם על שמחת 'בן זכר' בבית איש אחד שהיה לו היכרות עם מורנ"ת ז"ל, אבל נמצא אז בזאת הבית חזן אחד, אשר מורנ"ת ז"ל ביקש מזה החזן לנגן לכבוד שמחת שבת הנ"ל, וזה החזן היה מצד המתנגדים, וכדי להכניס למורנ"ת ז"ל לא רצה בשום אופן לנגן, וענה ואמר מוהרנ"ת לאבי ז"ל: "נגן אתה [זינג דיא]!" והתחיל אבי ז"ל לנגן ולשורר את השירה בניעימה נפלאה לכל אזן השומע, ומוהרנ"ת ז"ל אמר לו אחר כך: "לא ידעתי כלל, הלא יש ביכלתך לנגן!..." והחזן הנ"ל נתייש אחר כך לפני כל העומדים שם.

והרב ז"ל מטשעהרין אמר פעם אחת, ששמע מאנשים הבקאים באבי בימי בחרותו, שבאמת לא היה לו כלל בתחילת ימיו קול נגינה נפלאה כזה! ומאז והלאה התחיל לנגן לפני מוהרנ"ת ז"ל ב'סעודת שבת קודש' וכדומה. [שיחות וסיפורים כרך ג' אות מ"ח]

והנה, עוד בכמה מקומות העמיק ראבר'ן זצ"ל כדרוש בקודש, בגדול נשמת מוהרנ"ת צדוק'ל ועבודתו בקודש, אלא שקצרה היריעה מהכיל, ועוד שלא כל דבריו המופלאים מובנים בקלות לכל אחד, מפני קוצר המשיג ועומק המושג כנודע, [ובפרט עיי' בספרו חכמה ותבונה (סי' א) שם הרחיב בדברים עמוקים ונשגבים מאד בענין הקשר הטמיר והפנימי שבין נשמת המאור הגדול לנשמת המאור הקטן, ה"ה הרב והתלמיד, לאורם נלך לנצח, זכותם יגן עלינו ועל כל ישראל].

קולות חסידי ברבא

והבש שמונת ימי חנוכה אלו להודות ולהגדיל

בפרוס ימי החנוכה הקדושים הנודעים להאיר אפילתו באור התורה והמצווה, ולהודות ולהלל להשי"ת על הניסים והנפלאות שעשה עמנו ובכבידים ההם ביום הזה נתעורר אדרכתו וחמלתו עלינו.

חננו בזה בקריאה של חיבה לכלל בני קהילתנו להתאסף כמדי' שנה בשנה בליל זאת חנוכה להתעורר בגדולת ימים אלו ולומר פיוטי יום הכיפורים כמנהג אנ"ש

ביום רביעי ליל זאת חנוכה

בשעה 7:30

בית מדרשוני תפארת הנחל	בירושלים
בית שמש	בחיבל קהילתינו

הש"ת יחשיף וזעק קדשו לקרבנו אליו בן חסד ורחמים, ואור החנוכה יאיר לנו בדבנו באורו של צדיק והרחמן יעשה לנו ניסים ונפלאות כבימים ההם ביום להודות בשמחת עולמים, אבי"ר.

התחלה

הודעה משמחת

הגנו להודיע כי יתקיים להג' ימי החנוכה יתקיימו כניסים מיוחדים לכלל חבדי קהילתנו העיי' ולקשת רבים יתקיים ש"ת סיווד עש הרה"ח ד' שאלו סיוודת של"ט"א

בעניני חינוך

בית שמש	בירושלים
ביום ב' ג' ד' החנוכה	ביום א' ב' ה' החנוכה
בבית מדרש אורח הדסה בעוד"ג	בחיבל קהילתינו
בשעה 7:30	בשעה 7:45 בערב

בע"ה ביום זאת חנוכה נאס כלולו למקומות הקדושים לשפוך שיה ביום המסוגל ונא לקבול אור חסידות

וה"ו שנוכה למשל מקיימי חכמת חסדנו וזון וליצק לתוך חושינו שסן שמחת קודש דעת הצדיק האמת לחנן את אצאננו בדרכי התורה והקדושה ולהבנים בהם אמונה פשוטה ולהודות ולהלל להשי"ת בשמחה ובהודוה

א פ"וילאם שבת א' או א' לקטני חנוכה החבורת האבירים

צפנת פענח! גילוי סודות התורה!

ויקרא פרעה שם יוסף צפנת פענח

פירושו של השם 'צפנת פענח' כתב רש"י: **"צפנת פענח - מפרש הצפונות"**. וכן תרגם אונקלוס: **"וקרא פרעה שום יוסף גברא דמיטמרן גליין ליה"** = "ויקרא פרעה שם יוסף איש אשר הסודות הצפונים גלויים לו".

כי אכן, זה עניינו של הצדיק האמת, בחינת יוסף, להשיג ולגלות את הסודות הצפונות והגנוזות!

וכך כותב מוהרנ"ת על הספר הקדוש ליקוטי מוהר"ן, ב"דף השער:

"ליקוטנו מאמר אחר מאמר, אמרות ה' טהורות, **צפנת פענח, מגלה נסתרות**. לעורר ישנים ולהוציא אסורים בכושרות, בתוכחת מגולה ואהבות מסותרות. לסקל הדרכים ולפקוח עיניים עיוורות. חצובים מאבני מחצב, אבנים יקרות. כל הרוצה לסמוך עליהן בניינים גדולים על פי הקדמות ישרות, דברי חכמים נטועים כמסמרות, בהם ימצא מרגוע נפשו ועצות ישרות. ויזכו לראות ביאת מורה צדק לקבץ מפוזרות, ויכונן על משפטם קודש קדשים והיכל ואולם ועזרות".

כך גם בסוף החלק הראשון של ליקוטי מוהר"ן, מסיים מוהרנ"ת וכותב:

"ברוך הנותן ליעף כח ולאין אונים, אשר עד כה עזרנו ברחמי העצומים להתחיל ולגמור דבריו הראשונים, אשר הובא בכרך הנורא הזה ספר ליקוטי מוהר"ן. אפרסמונו דכיא, תליסר נהרין, **צפנת פענח, כל צפונות בו מתגלין ומתבארין**, כשבילי דנהרדעא כל כן שבילי החכמה האמתית ויראת שמים ועצות דקדושה ליה נהרין. הנמצא **כזה איש אשר רוח אלקים בו, דמגליא ליה דמיטמרין**. כל דבריו כגחלי אש זיקוקין דנור ובעורין. קומו וברכו את ה' אלקיכם מן העולם ועד העולם דגלי לן נהרין. עזרת אבותינו הוא מעולם, מגן ומושיע להם ולבניהם אחריהם לדרי דרין".

צפנת פענח! גילוי הרמזים!

ויקרא פרעה שם יוסף צפנת פענח

כפי שכבר כתבנו, "צפנת פענח" פירושו "מפענח הצפונות".

וסוד הדבר מבאר בספר 'באבי הנחל' (פירוש על ליקוטי מוהר"ן) על פי דברי רבינו (בתורה נד) על אודות הזכרון בעלמא דאתי, וזה לשונו:

"וזה שכתוב ויקרא שם יוסף 'צפנת פענח' ותרגמו 'דמטמרין גליין ליה' זה בחינת הרמזים המלוכשים בעסקי חול שהם צפונים ונעלמים והוא זכה להשיג אותם. על כן 'ויתן לו את אסנת בת פוטיפרע כהן און לאשה', כי הוא זכה לתקן האהבה הנפולה שנקראת 'כהן און' וזכה להעלותה אל הקדושה, על כן לקח בתו דייקא לאשה והעמיד זרע קדש שבטי י-ה".

וממשיך ומבאר לפי זה סוד שמות בניו:

"וזה שקרא שם הבכור מנשה **כי נשני אלקים את כל עמלי**, שהוא היפך משכחת עלמא דאתי, כי הוא זכה לאדבקא מחשבתייה רק בעלמא דאתי, ועל ידי זה נשכח ממנו כל עמלו של עולם הזה. ואת שם השני קרא אפרים **כי הפרני אלקים בארץ עניי**, היינו שזכה להגביה כל הניצוצות שבעמקי הקליפות, שהם בחינת חיות אלקות בחינת רגלי הקדושה המלוכשים בכל הדברים שבעולם".

זמן קביעות ימי חנוכה

במאמרנו זה נבאר כמה רזין ופרפראות בסוד קביעות ימי חנוכה דווקא בתקופה זו בשנה:

בחדש כסליו

חג החנוכה חל בסופו של חודש כסליו, והדבר מרומז גם בשם של הימים כי "חנוכה" הוא אותיות "חנו כ"ה", כשהכוונה על "כ"ה כסליו".

וסוד הקשר בין "חנוכה" ל"כסליו". הוא:

"כסליו" הוא ראשי תיבות "וירא י"י כי סר לראות", אשר פסוק זה נאמר על משה, כשראה אותו הקב"ה שהוא סר לראות את מראה הסנה. ואמרו חז"ל במדרש: "ראה הקדוש ברוך הוא שסר משה מעסקיו לראות את סבלותם של ישראל, לפיכך: ויקרא אליו אלקים".

הרי לנו, שחודש זה מרמז ומסמל את רחמנותו של משה על צרת ישראל. ולכן בחודש זה חל חג החנוכה, כי לקדושת חנוכה זכינו על ידי תפילתו של משה רבינו שראה בצרת ישראל בעת חטא המרגלים [אשר גרם חורבן בית המקדש] והתפלל בעדם "סלח נא לעוון העם הזה כגודל חסדך" ובתפילתו המשיך לנו קדושת החנוכה.

וזה לשון קדשו של רבינו:

"ומשה רבינו זכה לסוד חנוכה, על ידי שמסר נפשו בשביל ישראל ונתן לבו עליהם להסתכל בצרתם, כי הוא היה רחמן ומנהיג אמיתי כנ"ל. ועיקר צרת ישראל הוא המשא של עוונות, חס ושלום, כנ"ל, ועל כן ביקש עליהם סלח נא כנ"ל, ועל ידי זה נעשה בחינת חנוכה, בחינת חנוכת הבית, שבזה תלוי תיקון כל הבחינות הנ"ל, כנ"ל.

וזהו חנוכה חנו כ"ה, היינו כ"ה בכסליו. כסליו הוא אותיות וירא יי כי סר לראות, כי משה רבינו נתן לבו להסתכל בצרתן של ישראל. וזהו כי סר לראות, לשון סר וזעף. ועיקר צרתן הוא המשא של עוונות חס ושלום, כנ"ל. והשם יתברך כשראה שהוא נותן לבו על זה, קראו אליו ויאמר 'משה משה, ויאמר הנני', הנני לכהונה, הנני למלכות'. כמו שדרשו רבותינו ז"ל" (ליקוטי תניינא, ז. עיי"ש באריכות).

וכאן המקום לציין, שאכן כל חודש 'כסליו' מסוגל מאד להתקרב בו להשם יתברך. כי בחודש זה מאיר האור של 'וירא ה' כי סר לראות'. וכלשון רבי שמואל הורביץ במכתבו: "והנה ימי חנוכה הקדושים ממשמשים ובאים, וגם כל החודש כסליו הוא חשוב, כמובא בתורה ז' ליקוטי תניינא 'כי מרחמם ינהגם'. וירא ה' כי סר לראות' ראשי תיבות 'כסליו', היינו שבזה החודש מסוגל יותר להתקרב, ובפרט חנוכה בעצמו" (מכתבי שמואל, טו).

נמשך ע"פ כ' חדשים:

וכשנשים לב נבחיין שחג החנוכה הוא החג היחיד, שחציו הראשון

בחדש אחד וחציו השני בחודש שני. שהרי ימי החנוכה מתחילים בסוף חודש כסליו, ובאמצעם חל ראש חודש טבת, וממשיכים לחוג את חג החנוכה כמה ימים בחודש טבת.

ופנימיות סוד הדבר, מגלה מוהרנ"ת:

בחנוכה אנו מתקנים פגם מיעוט הלבנה, ולכן מתחילים החנוכה בסוף החודש אשר אז הלבנה בתכלית מיעוטה, וממשיכים ונגמרים בחילת החודש, אשר אז חוזרת הלבנה ומתחדשת (ע"פ ליקוטי הלכות, ראש חודש ו. יג).

עוד מבאר מוהרנ"ת, שימי החנוכה חלים דוקא בב' חדשים אלו של "כסליו" ו"טבת", כי עיקר קביעת לוח השנה העברי - אשר נקבע על פי חכמי ישראל הבקיאים בסוד העיבור - הוא לפי חדשי חשוון וכסליו, וכשנשלם כסליו ונכנס טבת יודעים כבר סדר כל השנה, כי אחר כך מתנהגים כל החדשים כסדר, אחד מלא ואחד חסר, כידוע לבקיאים בזה.

ולכן, מאחר שבחנוכה אנו מתקנים את "אמונת החכמים" אשר רצו היוונים לפגום. אשר על ידי תיקון אמונת החכמים זוכים לסוד העיבור. לכן נסתבב שימי החנוכה יחולו בימים אלו של סיום חודש כסליו ותחילת חודש טבת, כי על ידי אור החנוכה אנו מתקנים את האמונה בחכמי ישראל הבקיאים בסוד העיבור (שם).

בתקופת החורף:

כמו כן, מבחיין מוהרנ"ת בכך שימי החנוכה חלים דוקא בחורף, הידועים בלילותיהם הארוכות, "לילות החורף הארוכים". וגם בזה יש סוד, והוא:

לילות החורף הארוכים הם זמן של שינה. ואור החנוכה [שהוא אור הסיפורי מעשיות משנים קדמוניות] יש בו כח להאיר ולעורר גם את אלו השקועים עמוק בשנתם, ונדים ונעים בגלות הדומה ללילה ארוך...

וזה לשונו הזהב: "ועל כן ימי חנוכה הם בלילות הארוכות של ימות החורף, כי אז כשהלילות הם ארוכות זה בחינת התגברות השינה, אריכות הגלות שדומה ללילה, ואז דייקא מעוררין מהשינה ומשברין השינה על ידי שמונת ימי חנוכה, שהם בחינת שנים קדמוניות, שעל ידם מעוררין מהשינה אפילו מי שהתגברה עליו אריכות השינה מאד שנפל מכל השבעים פנים לתורה ח"ו כנ"ל, אף על פי כן מעוררין אותו על ידי מעשה הנס של שמונת ימי חנוכה, שהם בחינת שנים קדמוניות" (ליקוטי הלכות, קידושין ב. ג).

ואכן, בלילות החנוכה, הוא הזדמנות פז להצטרף לעבדי ה' העומדים בבית ה' בלילות, ולנצל את לילות הזהב הארוכים של החורף, לקום בחצות הלילה ולבלות בתורה ותפילה ועבודת ה' עד אור הבוקר. אשרי הזוכה.

פנינים מאירים וחדושים מזהירים מלוקטים מספרי גדולי הצדיקים ז"ע מתוך רשימותיו של הגר"ם שכטער שליט"א אשר ציין ורשם לפניו לזיכרון.

לקט ספריים

חנוכה

נר חנוכה מרמז שמכל דבר יוכל לבוא כבוד השם

ידוע שהכל אפס ואין, ורק הקדוש ברוך הוא ברא הכל לכבודו, ולכן גם במעשה עבירה יש איזה ניצוץ טוב שיוכל לבוא כבוד השם מזה, דאי ללא, לא היה יכול להיות כלל המעשה הזה בעולם, כי ידוע שהכל לא ממש, ורק הקב"ה מוהה הכל לכבודו.

ולזה מרמז נר חנוכה שלא לילך אחר החושך ורק אפילו למטה מעשרה וסמוך לרשות הרבים שמכונים כל הבלי העולם הזה לרשות הרבים טורי דפרודא אף על פי כן יראה להאיר לכל עסקיו ומעשיו שימצא רק כבוד השם ולא יעשה רק מה שבאמת כבוד ה. (ספר דברי חיים חנוכה)

חנוכה תורה שבעל פה נרמזה כטל שאין אדם מרגיש בירידתו

בחנוכה היה הענין מסירת נפשם על קיום תורה שבעל פה וכו'. נאמר (דברים לב, ב) תזל כטל אמרתי אמירה בחשאי כדא דאת אמר ואמרת בלבבך (זוהר חדש א' רלז, ב), והיינו תורה שבעל פה שמופיע השם יתברך בלב החכמים והוא נדמה כטל שאין אדם רואה ומרגיש בירידתו מן השמים, רק אחר כך מוצא הארץ לחה ויודע שירד הטל. וכן הוא התחדשות תורה שבעל פה אשר אין אדם מרגיש ההארה וההשפעה בלב ונדמה לו שנתחדש בשכלו, ובאמת הוא מהשם יתברך שמאיר בלבו, כמו שנאמר (ישעיה נא, טו) ודברי אשר שמתי בפיו.

53- פרי צדיק חלק ראשון לחנוכה אות ד דף עג

דרך אמונה פרק ב אות מג ל-32

כבוד אב ואם בזמן נר חנוכה

שם, כמבואר במשנה ברורה (סי' תרע"ז סק"ב) שמי שסועד אצל חברו באקראי ויש לו בית באותו העיר אינו יכול להדליק שם.

אמנם באמת נראה שהאברך מותר לו לאכול אצל אביו, דכיון שמקיים מצות כיבוד אב ואם ועוסק במצוה הרי הוא פטור מן המצוה, וכיון שהוא פטור ברגע זה ממצות ההדלקה מותר לו לאכול. אבל אשתו וילדיו שאינם צריכים לשמש את הסבא רק באים לשמח בשעת האטקע"ס נאכט אסורים לאכול קודם ההדלקה, שהם מחוייבים במצות הדלקה, ולכן ידליקו הם בביתם בשעת צאת הכוכבים או לפחות בפלג המנחה ויבואו אחר כך לשמח את הסבא (וגם האשה אסורה לאכול באופן זה קודם ההדלקה, כיון שבעלה פטור בעת ההיא, על נחלת צבי יו"ד סי' רסב ס"א).

והנה אם יש בחורים שמדליקים בבית, הם יכולים לכיון לפטור את אמם בהדלקתם ואינה צריכה להדליק בעצמה. אבל אם יש רק ילדים שלא הגיעו לגיל בר מצוה והם מדליקים, נחלקו הפוסקים אם יכולים לפטור את האשה בהדלקתם, דתרי דרבנן לא מפיך חד דרבנן (עי' סי' תרעה סק"א). ואם כן צריכה האשה להדליק בעצמה כדי שתוכל לאכול, אמנם מצד שני אם היא מדליקה בעצמה נכנסים למחלוקת הפוסקים אם יכול הבעל להפקיע את עצמו שלא לצאת מהדלקת אשתו (סי' תרע"ז סק"ז), ואם אינו יכול להפקיע את עצמו מהדלקת אשתו אינו יכול לברך אחר כך כשחוזר לבית ומדליק (ואף שהוא עוסק במצוה נפטר בהדלקתה כמבואר במשנ"ב ססי' תרע"ז לענין אונן). ולכן נראה שהאשה לא תדליק ותכנין לצאת מהילדים, ואפשר לסמוך להתיר לה לאכול קודם ההדלקה על סמך הפוסקים שאשה כן יוצאת מהילדים, ואחר כך כשבעלה מדליק תכנין שוב לצאת ממנו.

מעשה באברך בעל משפחה שאביו היה חולה וצריכים לשמשו, והאברך הזה היה צריך לשמש את אביו בזמן ההדלקה, ורצה לשמח את אביו להביא את משפחתו בשעת ההדלקה ולערוך שם סעודת לאטקע"ס נאכט ביד, ומחמת כן לא יוכל להיות בביתו בשעת צאת הכוכבים ולהדליק בזמן, ויהיה צריך להדליק אחר כך מאוחר בלילה, והסתפק האם נכון לעשות כן.

הנה זה פשוט דמצות כיבוד אב ואם דוחה מצות הדלקת נר חנוכה בזמן צאת הכוכבים, שהרי נפסק בהלכות כיבוד אב ואם (יו"ד סי' רמ"ט) שבמצוה שאינה עוברת צריכים לעסוק בכיבוד אב ואם ואחר כך לקיים המצוה, גם אם אפשר לעשות על ידי אחרים. ולכן כיון שאביו חולה וצריכים לשמשו ולשמחו הרי זה בכלל מצות כיבוד אב ואם, ונר חנוכה בזמן הזה שמדליקים בפנים אינה מצוה עוברת וזמנה כל הלילה, וגם אלו שמדליקים בחוץ כיון שיש בזמן הזה עוברים ושבים עד מאוחר בלילה אין זה מצוה עוברת ויכול להדליק כשיחזור לביתו אחר שיסיים לערוך האטקע"ס נאכט אצל אביו (עי' סי' תרע"ב ס"ב).

אבל יש להסתפק אם מותר לערוך לאטקע"ס נאכט קודם שמקיים מצות הדלקת נר חנוכה בביתו, ולכאורה כיון שעדיין לא קיים המצוה אסור לו לאכול.

והנה אם יש אפשרות שהאברך ידליק בביתו אחר פלג המנחה קודם השקיעה טרם בואו אצל אביו, בודאי נכון לעשות כן, דבדיעבד אפשר לצאת כבר מפלג המנחה, וזה כדיעבד דמי (עי' סי' תרע"ב ס"א). אך אם צריך להיות אצל אביו עוד קודם פלג המנחה כדי לשמשו, מוכרח לדחות הדלקתו עד שיחזור לביתו ואינו יכול להדליק בבית אביו, אף שאוכל שם, כיון שבא שם רק לכמה שעות ואינו ישן

כוס שלם לברכה

הברכה חלה על דבר השלם

ובדרך הפשט נראה שהטעם שהחמירו בכוס של ברכה שלא יהא בו שום פגם, הוא כדי שתחול הברכה על דבר שלם, וכענין שמצינו שצריך לברך המוציא על לחם שלם, ולכן החמירו שיהא בו שלימות של ממש.

ובספר תורת חיים (סנהדרין קב:) כתב דהטעם שהחמירו לבצוע על ככר שלם הוא משום ששולחנו של אדם דומה למזבח, שמכפר עליו כאילו הקריב קרבן על המזבח, וכל מעשה המזבח הוצרך להיות שלם בתכלית השלמות, אבנים שלמות למזבח, קרבן בלי מום, כהן בלי מום, ולכן גם הלחם שאדם בוצע עליו צריך להיות שלם, וגם הכוס שמברכים בו על המזון צריך להיות שלם, דומה למזבח.

כוס פגום כחגירת צפורן

מכח זה רצה האליה רבה (סי' קפ"ג סק"ח) לחדש שאפילו אם נפגם הכוס בשפתו רק מעט כחגירת צפורן נקרא חסר, ואינו ראוי לכוס של ברכה, דומיא דמזבח שנפסל בפגם כחגירת צפורן.

אבל הפרי מגדים (מש"ו סק"א) כתב עליו שזהו חומרא בעלמא. וכן נראה, שהרי גם לגבי ברכת המוציא מבואר בפוסקים שאין הלחם מאבד החשיבות של שלם בחסרון כל שהו (עי' סי' קס"ח ו' וחסם צבי סי' סב). ובמשנה ברורה (שעה"צ סק"ט) הביא גם כן דברי הפרי מגדים.

כלי שבור באוזניו

ולכאורה לפי זה יש להקפיד גם שלא לקחת כוס שיש לו שבר באוזניו הכלי אף שגוף הכוס שלם, כיון שיש פגם בכוס, כמו שהחמיר המהר"ל בכוס שיש לו שבר בבסיס. אמנם ראיתי בשולחן הטהור להרה"ק מקומארגא ז"ע (סי' א') שכתב שאין פגימה בשפת הכלי פוסל רק אם היא גם מבפנים, אבל אם בפנים שלם ויפה אין להקפיד כלל. ואפשר דרק שבר בבסיס שהוא משפיע על יציבות הכלי נקרא פגם, אבל שבר חיצוני שאינו משפיע על הפנים כלל אינו פוסל.

בשעת הדחק יש הבדל בין כלי שבור לפגום

והנה המשנה ברורה (סי' ק"א ו' ושעה"צ סק"ג ד') מחדש שיש חילוק בין כוס שבור שבטל ממנו תורת כלי, לכוס שבור שעדיין ראוי לשימוש. דכוס שבור שבטל ממנו תורת כלי ופסול לנטילת ידים פסול גם לכוס של ברכה אפילו בדיעבד, ואילו כוס שבור שיש עליו עדיין תורת כלי וכשר לנטילת ידים כשר בשעת הדחק לכוס של ברכה (בשר"ת שבת הלוי ח"ט סי' מא תמה על המשנ"ב, ובאמת שגם דברי המשנ"ב תמוהין דבסק"ב כתב דמלשון השר"ע משמע שאינו מעכב, והשו"ע בפשטות לא מיידי מפגם רק משבר ממש, אך להלכה אין לנו לזוז מפסק המשנה ברורה). ולפי זה יוצא כדלהלן;

לחזור אחר כוס שלם

נפסק בשולחן ערוך (סימן קפ"ג א') בדין כוס של ברכה שצריך לחזור אחר כוס שלם. ומקור הדין הוא על פי הגמרא במסכת ברכות (א.ב.) שיש עשרה דברים שנאמרו על כוס של ברכה, ואחד מהם הוא 'חי'. ופירשו תוספות (שם ג' ד"ה מודים) ושא"ר ראשונים (שם) שהכוונה היא שהכוס יהא בחיים, כלומר שיהיה כוס שלם לא שבור, שאצל כלים שלימותם זוהי חיים, ושבירתם זוהי מיתתן.

כוס חי - כלי שלם

בפשטות משמע ש'כוס חי' הכוונה לכוס הראוי לשימוש, ו'כוס מת' הכוונה לכוס שבור שאינו ראוי לשימוש, ולכן נקרא מת שכבר אי אפשר להשתמש בו. ולפי זה רק אם הוא שבור כל כך עד שאינו ראוי לשימוש ונתבטל ממנו שם כלי לענין קבלת טומאה אינו ראוי לכוס של ברכה, אבל כלי שבור שעדיין ראוי לשימוש ונחשב עדיין כלי לקבל טומאה לא התבטל ממנו שם כלי וכשר לכוס של ברכה.

כוס חי - מושלם

אכן במנהגי מהר"ל (הל' סעודה אות ה) מובא שהחמיר שלא יהיה שום פגם בכלי, ולכן גם כשיש שבר שאינו מבטל הכוס מתורת כלי אינו ראוי לכוס של ברכה, וזה לשונו:

'אמר לנו מהר"ל סג"ל שהלך פעם אחת עם מה"ר אהרן בלומלין ה"ד בדרך, ויהי בלמון בבית הגוי כשרצו לזמן ברכת המזון, היה לאחד מן הבחורים כלי אחד שנפגם ונשבר קצת בשפתו. וירע בעיני מהר"ל סג"ל לזמן עליו דיש מפקין איסורו מהא דאמרינן כוס של ברכה צריך להיות חי, ומפרשים דרצה לומר חי בלי שבירה, דשבירת כלים היא מיתתן. נמצא היא דנפגם איתקצי לברכה. והביאו להם כלי בית שהיה שבור בסיס שלמטה, ואמר מאי אולמיה האי מהאי ע"כ.

מבואר מדבריו שגם כשיש שם כלי על הכוס, אם יש בו שום פגם וחסר, אפילו לא נפגם רק שפת הכלי ועדיין הוא מחזיק יותר מרביעית, ואפילו לא נפגם רק הבסיס של הכלי ועדיין הכוס יכול לעמוד ולהכיל רביעית, שם בזה חסרון לענין כוס של ברכה שאינו 'כלי חי'.

וכן משמע בזהר הקדוש (עקב רע"ג) שבנוסף שצריך שיהא כוס שלם, צריך גם שלא יהא בו שום פגם וחסר, שכתוב שם בזה הלשון; 'יש אומרים 'חי' הכוס שלם, ששבירתו זו היא מיתתו. כוס על דרך החכמה הוא [בגימטריא] אלהים' והוא מלא ביו"ד ה"א (-כוס שלם רומז לשם אלהים, שיש בו אותיות י"ה, ויש בזה רמז למה שנאמר כוס י"ה), והכא שלם (-כשיש רמז זה הכסא שלם, כ"ס בלא ו' כמו כס שהוא פגום (-כוס פגום, היא כוס חסר וי"ו, ואז הוא רומז לכס בלא אותיות י"ה), וחסר בלא אלף (-זהו רמז לכסא חסר אלף, שהוא אותיות כס) כן הוא חסר בלא וי"ו והוא פגום הכס"א. ע"כ.

כוס סדוק

המשנה ברורה (שם סק"א) פוסק שכלי זכוכית שיש בו סדק אפילו אם הוא סדק דק מאוד שאינו מטפף ואינו מוציא משקה קר כלל, רק משקה חם, הרי זה פסול לנטילת ידים משום שטבעו להתפשט יותר. ולפי זה נראה שאם נוצר סדק קטן בגביע פלסטיק או בכוס נייר פסול לכוס של ברכה, שאצלם כל סדק קטן מתרחב ומתפשט מהר מאוד.

נקב בדופני הכוס למעלה

והנה כשיש נקב בדופני הכוס למעלה, ומתחת הנקב הוא מכיל כשיעור רביעית, נפסק לגבי נטילת ידים (שם ס"ב) שאינו כשר לנטילה. והטעם, שאף על פי שמהנקב ולמטה יש על זה שם כלי, מכל מקום מאחר שבשעה ששופך המים מהכלי על הידים נשפכים המים דרך פי הכלי למעלה, ושם אינו מחזיק מים ואינו חשוב כלי, נמצא שאין המים באים המשך בעמוד י"א

כוס עם נקב

א. אם נעשה בכוס חור גדול שמטפף ממנו טיף אחר טיף, [שהוא שיעור כונס משקה], למטה בדופני הכלי או בשולי הכלי, באופן שאינו יכול להכיל לשיעור רביעית, בטל מתורת כלי ופסול לנטילת ידים (סי' קנט ס"א), וממילא הוא פסול גם לכוס של ברכה.
ב. אם נעשה בו חור קטן שיכול רק להוציא טיפות ולא להכניס משקה מבחוץ תלוי במחלוקת הפוסקים אם בטל מתורת כלי, ולפי הכרעת המשנה ברורה (שם סק"ח) יש להחמיר בנטילת ידים שלא בשעת הדחק. וכך הדין לגבי כוס של ברכה.
ג. אם נעשה חור קטן מאוד שאינו מוציא משקה כלל הרי הוא כשר לנטילת ידים, ויתכן שהוא כשר לכתחילה גם לכוס של ברכה, שאין זה נקרא נקב כלל. וכן משמע בשולחן הטהור (סי' ב).

וְנָהָר יוֹצֵא מַיִם

המגיד הגדול הרה"ק רבי דוב בער ממעזריטש זי"ע יומ"ד י"ט כסלו

'הרוצה להחכים ידרים להעשיר יצפין' (בבא בתרא כה) נמצא כשרוצה להחכים עומד לדרום על כן אי אפשר לו להעשיר, כי כשהוא בדרום אזי איננו בצפון ועשירות בצפון, וכן להפך. כי אם, אם הוא בתכלית העניות שהוא אין ממש, אזי אינו עומד בשום צד כי אי אפשר לומר עליו שהוא בצפון או בדרום מאחר שהוא אין ואפס ממש, על כן אפשר שיהיה תורה וגדולה במקום אחד כגון משה רבינו עליו השלום, ורבינו הקדוש, עכ"ל.

בספרי חסידות שהעתיקו סיפור זה מופיעה התוספת הבאה - שאותו תלמיד שאל את המגיד, האם ישאר במצבו הנוכחי עד עולם, נענה לו המגיד שאם ישפיל עצמו יזכה לעשירות כמקדם, ואכן מאז והלאה עבד החסיד על מידת ההכנעה והשפלות ואכן שב למודריגתו הראשונה.

על המגיד יש להאמין הכל

פעם סיפרו לרבינו הקדוש, שצדיק אחד אמר על המגיד ממעזריטש שבכל הסתכלות שהיה מסתכל היה רואה את כל השבעה רועים, השיב רבינו ז"ל: 'על המגיד יש להאמין הכל' והמשיך להפליג עוד בענין קדושת המגיד (חיי"מ ת"ק א').

גאון עוזינו, תלמיד רבינו, מוהר"נ זי"ע, אמר: 'המגיד ממעזריטש ותלמידיו ותלמידי תלמידיו כולם היו צדיקי אמת'. וכן כתב בספר ליקוטי הלכות (הלכות שבת הלכה ה' יז) זה לשונו: 'אבל כל הצדיקים והכשרים המתנהגים על פי דברי רבותינו זכרונם לברכה בנמרא וזוהר ובכתבי האר"י והבעל שם טוב ותלמידיו זכותם יגן עלינו בודאי אסור לחלוק על שום אחד מהם. וכו' רק להאמין בכולם'.

הגה"ק רבי נחמן מטשעהרין זצוק"ל חיבר כידוע את ספרי החסידות הנודעים והיסודיים "דרך חסידים" ו"לשון חסידים" מספרי הבעש"ט ותלמידיו והמגיד ממעזריטש ותלמידיו וגם מספרי תלמידי תלמידיו.

בספר גזזי אבא להגה"ח רבי א"א ספקטור זצ"ל מביא: צריכין גם גוף בריא לקבלת עול מלכות שמים כמו ששמעתי בשם זקני המגיד ממעזריטש זצ"ל זי"ע - אקליין לעכעלע אין גוף איז א גרויסע לאך אין נשמה - נקב קטן בגוף הוא נקב גדול בנשמה.

מרפא הנפש לרופא הגוף

פעם הגיע גביר אחד אל המגיד ממעזריטש עם קוויטל, אמר לו המגיד: דע, כי לא הרופא הוא המרפא אלא עם כל רופא מתלווה מלאך, וכל מה שהרופא גדול יותר מתלווה עמו מלאך גדול יותר והרופא הגדול ביותר מתלווה אליו מלאך רפאל בעצמו. הגביר התפלא מאוד על מה ירמזון דברי המגיד כי הלא בריא אולם הוא. אך כאשר חזר לביתו נפל למשכב ונחלה באופן קשה ביותר עד שהגיע לשערי מות. כשרצו לקרוא לחברה קדישא שמענו בחוץ קול המולה ונתברר שהרופא הגדול של מלך פרוסיה עובר ברחוב החולה רמז שיקראו אותו אליו, לאחר השתדלות מרובה נכנס הרופא אל החולה ובדק אותו, וראה שנשאר בו חיות קלושה כחוט השערה. הרופא רצה ללכת משם אך ראה פתאום שיש שיפור והטבה במצב החולה, וכתב רעעעפט / מרשם ושלח להביאו מבית הרוקח. טרם שיצא השליח הבחין הרופא שמצב החולה הוטב קמעא, לפיכך רשם מרשם לתרופה אחרת, אולם אדהכי ראה שהמצב הוטב עוד יותר וכתב מרשם שלישי, וכך חזר הדבר על עצמו כמה פעמים עד שבסוף נרפא החולה ולא הוצרך כלל לרפואות... החולה שרוחו שבה אליו סיפר לרופא את דברי המגיד כהווייתן -

מעלתו פשט אחר יאמר לי, ואשמע האמת עם מי. ואמר לו הבעש"ט: עמוד על רגליך, ועמד. והנה במאמר הזה היה כמה שמות מלאכים, ומיד כשאמר הבעש"ט זלה"ה זה המאמר נתמלא כל הבית כולו אורה ואש היתה מלהטת סביבותיו, וראו בחוש את המלאכים הנזכרים, ואמר לו הבעש"ט זלה"ה להרב מוהר"ר דוב בער זלה"ה: אמת שהפשט כמו שאמרת, אבל הלימוד שלך היה בלי נשמה. ותיכף ומיד ציוה הרב מו"ה דוב בער זלה"ה את המשרת שלו לנסוע לביתו, והוא נשאר שם אצל הבעש"ט זלה"ה ולמד אצלו חכמות גדולות ועמוקות...

סיפר החסיד רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל, כשהיה במעזבו' הלך לבקר בבית המדרש העתיק של הבעל שם טוב, ובהמשך בית המדרש היה חדר שהיה מכונה "דער מגיד'ס חדר" כי שם היה מתפלל המגיד מחמת גודל חלישותו.

השכינה נטלה מקלה ותרמילה ועקרה ממעזבוז למעזריטש.

בהקדמת תלמידו המגיד מלוצק לספר "ליקוטי אמרים" כתב, ששמע מפי קדשו כי הבעש"ט הק' לימדו שיחת עופות ושיחת דקלים ושיחת שדים ושיחת מלאכי השרת וקַבְתּ המלאכים. גם לימד אותו סודות קדושים ויחודים, גם ספר 'מעייני החכמה', ואמר לו פירוש על כל תיבה ותיבה. ולימים קרא עליו הבעש"ט הק': "נעשה אדם נאמר בעבורך". לאחר הסתלקותו של הבעש"ט הק', התבטא הרה"ק בעל "תולדות יעקב יוסף" כי השכינה נטלה מקלה ותרמילה ועקרה ממעזבוז למעזריטש.

מקובל שהיו לו כמאה ועשרים תלמידים מובהקים, פי שנים מרבו שהיו לו שישים גיבורים כידוע, ולגירסת החסיד רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל (מובא בשי"ק) היו לו שלוש מאות תלמידים מופלגים בעלי רוח הקודש ובכח כל אחד מהם היה להחיות מתים. ואשר אף אצל רבו הבעש"ט לא היה כן, ואמר על כך הרב המגיד: "א טיש וואס איז ביי מיר איז בייים בעל שם הק' נישט געווען, ביי מיר איז א שענערע טיש פון דעם בעל שם, נאר וואס דען, אלעס בכח פון דעם רב'ן..."

באחד השיחים אמר פעם החסיד רל"י בנדר: הבעל שם טוב היה חידוש הוא היה כל כך טוב לכל אחד ואחד, היה לו דרך לגדולים והיה לו דרך שהתנהג עם קטנים. אולם אצל תלמידו המגיד ממעזריטש היה אצלו "א שארפער טיש" שיראו ופחדו מגשת אליו ולא כל אחד היה יכול לבוא ולהתקרב אליו וכמעט שלא נמנו אנשים פשוטים בין תלמידיו. (אמנם תלמידי המגיד לא הלכו תלמידים בדרך כה תקיפה כפי שהג' רבם).

הקשר בין הצדיקים

בחי מוהר"ן (סימן שנ) אמר שיודע כל הצדיקים וכו' והתחיל לחשוב: הבעל שם טוב זכרונו לברכה מבינה, והמגיד זכרונו לברכה מחכמה. אע"פ שבינה למטה מחכמה, אע"פ היה אומר תורה מאותה הבינה שהעלה מחכמה. שם (בסימן תי) מופיע שטוב ללמוד את ספרי המגיד ממעזריטש זי"ע עיי"ש.

בליקוטי מוהר"ן (תורה קסב קמא) מביא רבינו ז"ל סיפור זה לשונו: 'בימי המגיד זכרונו לברכה, היה איש עשיר ומיוחס והיה מתנגד לאנשי המגיד, וספרו לו אנשיו מזה האיש, ואמר להם שיראו לקרב אותו אליו, ולהשתדל בזה מאד ולהתפלל להשם יתברך שיעזור להם וכן עשו עד שעזרם ה' שהביאו אותו להמגיד זכרונו לברכה ונעשה איש כשר ירא שמים, אך התחיל לירד מנכסיו, ואמר המגיד זכרונו לברכה שאלו שניהם אי אפשר שיהיו במקום אחד. היינו תורה וגדולה, כי

המגיד הגדול הרה"ק רבי דוב בער ממעזריטש זי"ע נולד בתחילת שנות הת"ס (ולגירסה אחרת היה אף מבוגר מהבעש"ט) לאביו רבי אברהם, מגזע רב האי גאון ולמעלה בקודש עד התנא רבי יוחנן הסנדלר, נצר לדוד המלך ע"ה. מסופר, שבילדותו פרצה שריפה בבית הוריו ונשרף הבית על כל תכולתו. כשראה את אמו ממררת בבכי ביקש להרגיעה, אמרה לו אמו שלא על הבית היא בוכיה אלא על מגילת היוחסין של משפחתם שנשרפה, נענה הילד היניק ואמר: אל דאגה, ממני תתחיל מגילת יוחסין חדשה...

בתחילת לימודו קיבל תורה מפי הגאון רבי שלמה בער אב"ד לוקאטש עיר מולדתו, ואח"כ עבר ללעמבערג שם למד בישיבתו של הגאון המפורסם בעל הפני יהושע שהחשיבו כתלמיד חבר, וכשעבר הפני יהושע לכהן ברבנות פרנקפורט הורה לבנו שבכל הדבר הקשה לו יפנה אל הרבי ר' בער וינהג על פיו.

התקרבותו לאור שבעת הימים הבעל שם טוב

בהגיעו לפרקו נשא את בתו של רבי שלום שכנא מטורטשין, שהעמיד לרשותו בית מיוחד להתבודד בו וללמוד באין מפריע, כשלפרנסתו עסק כמלמד דרדקי. בהמשך עבר לעיר קאריץ, שם למד תורה מתוך הדחק עד שנתמנה שם למגיד מישרים. בתחילת התגלותו של הבעש"ט היה מהמתנגדים אליו, אולם לבסוף התקרב אליו, ובהמשך היה לתלמידו המובהק ולירושו הרוחני.

בכתבי ידיו של מורנו הגרי"מ שלי"א העתיק את סיפור התקרבותו של המגיד אל רבו הבעש"ט וז"ל: "כששמע הרב מו"ה דוב בער זלה"ה מהשם הגדול של הרב הקדוש הבעש"ט, וכל העם נוסעים אליו ופועל בתפלתו פעולות גדולות ונוראות, והנה הרב מו"ה דוב בער זלה"ה היה חריף גדול ובקי בכל הש"ס ובכל הפוסקים, והיה לו עשר ידות בחכמת הקבלה, והיה מתמנה מגודל מעלת הבעש"ט. ופעם אחד נתיישב בדעתו לנסוע אל הבעש"ט כדי לנסותו וכו', ומחמת שהרב מוהר"ר דוב בער זלה"ה היה מתמיד גדול בלימוד, תיכף כשהיה בדרך יום ושתיים ולא היה אפשר לו להתמיד בלימודו כמו בביתו, התחיל להתחרט על שנסע. והנה אחר כך כשבא אל הבעש"ט זלה"ה וסבר שישמע ממנו תורה, והבעש"ט זלה"ה סיפר לו מעשה איך שנסע דרך כמה ימים ולא היה לו עוד לחם ליתן להערל שלו בעל העגלה, ונזדמן לו גוי עני אחד עם שק לחם וקנה ממנו הלחם כדי לפרנס הערל בעל עגלה שלו, ועוד מעשיות כאלו. ואחר כך ביום השני בא עוד אצל הבעש"ט, וסיפר לו איך שבדרך לא היה לו עוד שחת לתת להסוסים ונזדמן לו וכו'. והנה כל המעשיות שסיפר הבעש"ט זלה"ה היה בהם חכמה רבה ונפלאה לבמין, והנה הרב מו"ה דוב בער שלא הבין זה, על כן בא לבית אכסניא ואמר למשרת שלו: אני הייתי חפץ לנסוע היום תיכף למקומנו, אך מפני חשבת הלילה שהיה חושך מאוד על כן נלין פה עד שתעלה מאור הלבנה אזי ניסע לדרךנו. והנה בחצות לילה כשהיניק הרב מו"ה דוב בער את עצמו לנסוע, שלח הבעש"ט את המשרת שלו לקרוא אותו, והלך אצל הבעש"ט, ושאל אותו הבעש"ט זלה"ה: יכול אתה ללמוד? והשיב: כן, ואמר לו הבעש"ט: וכן שמעתי עלך שאתה יכול ללמוד. ושאל אותו הבעש"ט: יש לך ידיעה בחכמת הקבלה? אמר לו: כן. ואמר הבעש"ט למשרת שלו: קח לי ספר עץ החיים, והראה הבעש"ט להרב מו"ה דוב בער מאמר אחד, אמר לו הרב מו"ה דוב בער: הנה אקח לעיין ולהתיישב בו, ואחר כך אמר להבעש"ט את הפשט בהמאמר, ואמר לו הבעש"ט: אינך יודע כלום. וחזר ועיין בו, ואמר להבעש"ט: הנה, הפשט הנכון הוא כמו שאמרת, ואם יודע

אֵרֶךְ וְאַמְתָּךְ הַמָּה יְנַחֵנִי

על ישראל לבטל התורה ולהגביר חכמת הטבע בעולם ח"ו, ועל כן אנו צריכים בכל דור ודור בכל שנה ושנה להכניע מלכות יוון הרשעה, היינו חכמת הטבע בימי חנוכה הקדושים הללו".

ואחת מעיקרי מערכות המלחמה נגד יוון צריך שיהיה מול שקר זה שמטעים אותנו לחשוב בשכל האנושי מי אנו מה כוחנו ומה תקותנו ולשפוט זאת על פי חכמת הטבע. בימי החנוכה עלינו לאזור עוז להרבות בתודה והודאה ורוב שמחה ולהכריז שיש לנו חלק באלוקי ישראל ושום פחיתות ונמיכות לא ימנעו מאתנו מלצמוח ולגדול ולהתעלות בתכלית העליה ולהתחדש בתפילות וצעקות על כך מבלי לשים לב אל העבר כלל.

וכבימים ההם כך גם בזמן הזה, נזכה בעז"ה להארת אמת שתחדש נפשותינו בתבערת חיפוש ורצונות לעלות ולהתעלות בכל תחומי קדושתנו ולדבקה בצדיקים ולהתדמות להם בכל כוחנו, בניסים ונפלאות למעלה מן הטבע.

בימי החנוכה אנו יוצאים למלחמה בפועל נגד חכמת יוון חכמת הטבע, וכמו שמבאר בדבריו (שם, שומר שבר ב-3): "עיקר חנוכה הוא להכניע מלכות יוון הרשעה שהם בחינת חכמי הטבע שכל חכמתם נקראת חכמת יוון ורצו להתגבר

ד': "ומזה יכול כל אדם לקח מוסר לעצמו, כשרואה שהיצר הרע והתאוות מתגברים עליו מאד מאד ונדמה לו שקשה לשברם, צריך לידע שבוודאי אין הקב"ה בא בטרוניא עמו, ובוודאי אם לא היה לו כח לשברם לא היה השם יתברך מגירה בו יצר הרע כזה, רק, אדרבא, יידע בנפשו כשרואה שיש לו יצר הרע גדול כזה, שבוודאי נפשו היא נפש יקרהוקדושה מאד מאד בשרשו, ועל כן מתגברים עליו כל כך, כי כל מה שהנפש יקרה וגבוהה ביותר מתגבר עליו היצר הרע ביותר, וכמו שאמרו חז"ל כל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו, וכמו שאמרו עוד שהיצר הרע מניח כל הגויים ואינו מתגרה אלא בישראל ולא עוד אלא שמניח כל ישראל ואינו מתגרה אלא בתלמידי חכמים".

ומוסיף: "על כן האדם הבר שכל כשרואה שמתגבר עליו הבעל דבר ביותר, צריך לידע שבוודאי יש לו נפש גבוהה מאד מאד, וצריך לידע ולהאמין שנפשו בשרשה היא גדולה ויקרה וגבוהה מאד מאד ולפלי אלפים ורבי רבבות עולמות בלי שיעור תלויים בה וצריך להתגבר לרחם על עצמו לבל יאבד אוצרות וסגולות יקרות וחמודות כאלה התלויים בנפשו אשר עין לא ראתה, ויתגבר בכל עוז להציל נפשו מני

כוס שלם לברכה

המשך מעמוד ט'

על ידו מהכלי.

אמנם זה שייך דוקא בנטילת ידים שצריכים המים להישפך מן הכלי על הידים, אבל בכוס של ברכה שאין צריך לשתות ישיר מן הכלי, ודי בזה שמברך על כוס שמחזיק רביעית יין ושותה אחר כך ממנו (עי' סי' רע"א סי"א ומשנ"ב סי' ק"ג), לכן אם מתחת לנקב מכיל הכלי כשיעור רביעית הרי זה כשר, ומכל מקום כיון שיש בו נקב הרי זה פגום ואינו כשר רק בשעת הדחק כנ"ל.

גביע מקומט

יש להסתפק במי שיש לו גביע כסף מקומט, ויש קמט ממש חזק בשפה של הגביע ואם ממלאים את הכוס נוזל יין דרך שם, האם עדיף מחמת זה להשתמש בכוס זכוכית פשוט עם שפה ישרה, דהגביע עם הקמט הוא ככוס פגום שכשר רק בשעת הדחק, או שעדיף להשתמש עם הגביע של כסף המיועד לכוס של ברכה.

ונראה דרק שבר ממש נקרא פגם בשלימות הכלי, אבל קמט שאין בו חסרון ואינו סדוק אינו נקרא פגם בשלימות הכלי. וראיה לזה מדין בריה, שאינה בריה אלא אם כן היא שלימה, ואם נתרסקה ונשברה אין על זה דין בריה, ואילו אם נתקמטה אף שאבדה צורתה יש עליה שם בריה (עי' בפמ"ג י"ד שפ"ד סי' ק סק"ו).

ונראה עוד, דאף שאי אפשר למלא את הכוס על כל גדותיו, אין בזה חסרון שאינו מלא' דמבואר **במשנה ברורה** בהלכות נטילת ידים (סי' קנט סק"ד) לגבי כלי שיש לו דד בשפת הכלי ששופכים דרכו, שאם הדד נמוך משפת הכלי אין לטיוט רק דרך הדד ולא מהשפה של הכלי הגבוהה מן הדד, דכיון שאין הכלי מקבל מים רק עד הדד אין שם כלי למעלה מהדד. ואם כן יש לומר לגבי כוס של ברכה, דכיון שאין שם כלי רק עד הקמט והוא מלא עד הקמט, הרי זה

ככוס מלא, ולכן יש להעדיף גביע מקומט של כסף מכוס זכוכית.

גביע עם רגל עקום

יש להסתפק בגביע שהרגל שלו עקום, וכשהוא עומד על רגלו אינו עומד ישר, ואם ממלאים את הגביע על גדותיו נוזל היין מהצד ששוקע, האם מפני שהבסיס עקום ואינו עומד ישר עדיף לקחת כוס זכוכית פשוט או לא.

ובפשטות נראה דעקמימות לבד אין בזה חסרון של 'שלם', ורק מצד זה קלי ואנוהו צריך לבחור כוס ישר וזקוף, ולכן אם אין הגביע של כסף עקום ממש נראה שמעלת גביע כסף גובר על כוס זכוכית פשוט.

אך באופן זה נראה שצריכים למלאות את הכוס שיהא מלא על כל גדותיו כשאוהזים את הכוס בידיים, לפי שברך כלל כשאוהזים את הכוס ביד מיישרים את הכוס לעומת שפתו, ונמצא שבעוד שהיה הכוס עומד עם רגלו על השולחן היה שכבת היין מגיע בכוס רק עד גובה המקום ששוקע, וכשמגביה הכוס בידו מתאזן היין ומתיישר לעומת שפתו, ואז אין הכוס מלא על כל גדותיו. כי לפני כן היה היין מלא עד השקע וכשמגביהו התרומם היין לצד השני וירד מהצד השוקע.

אמנם אם הגביע עקום ממש ונראה מקולקל, נראה דכוס זכוכית ישר וזקוף עדיף, כענין שכתב **בשו"ת חוות יאיר** (סי' נה) שאם נשברו קני המנורה של כסף או שהפמוט התקלקל אין להדליק בהם שיש בזה משום העדר כבוד, ויותר טוב להדליק בכלי של ברזל פשוט מלהשתמש בו כן.

שלא הרופא הוא המרפא אלא המלאך וכו'. הרופא נדהם מדברים אלו וביקש להתוודע אל המגיד. לרופא זה קראו ד"ר גארדייט, שאמנם נולד להורים יהודים כשרים אולם בצוק העתים זנח את יהדותו ועקב התמחותו ברפואה התקבל לשמש כרופא מלך פרוסיה. הוא אכן נסע להמגיד הגדול במעזריטש. בכניסתו אמר למגיד שרצונו לחזור בתשובה שלימה, ענה לו המגיד שהיה מטבעו אדם חלוש וחולני: אני ירפא אותך רפואת הנפש ואתה תרפא אותי רפואת הגוף.

ביום השישי ערב שבת בעת תפילת המנחה, כאשר המגיד ממעזריטש אמר מזמור ק"ז - 'הודו לה' כי טוב', כשהגיע לפסוק "כל אוכל תתעב נפשם" הרגיש הרופא איך שכל כרעיו ובני מעיו מתהפכים בקרבו והקיא כל מאכלו, והרגיש בחוש איך שמטהר גופו ונפשו. הוא נשאר בחצריו של המגיד ועלה ונתעלה בעבודת השי"ת ונהפך לבעל תשובה גמור. הוא נהיה לתלמידו המובהק של המגיד, ונעשה בעצמו לבעל מדריגה. שמו נודע בפי כל כהרה"ק רבי אהרן - ד"ר גארדייט. פעם באמצע התפילה אצל המגיד קראו לד"ר גארדייט לחולה במצב של פיקוח נפש, בלית ברירה הוצרך להפסיק תפילתו. כשבדק את החולה הבין שיש לרקוח עבורו תרופה מעשב הגדל רק במדבר שאי אפשר להשיגו כעת,

אולם כשיצא מהבית לחצר ראה לגודל תימוהו דלי ישן שצומח עליו העשב הזה. מיד תלש אותו העשב, רקחו והגישו לחולה, ומיד ניכרה הטבה בחולה בדרך לרפואה שלימה. הרופא מיהר לביהכ"נ לסיים את תפילתו, אז סיפרו התלמידים שבאותו יום האריך המגיד הקדוש במילים 'בורא רפואות', וחזר עליהם שוב ושוב. גילה להם הרופא מה פעל הצדיק בתפילתו, ששינה את הטבע שייצמח וימצא כאן עשב נדיר כדי לרפאות את החולה.

יד החסידים על העליונה

ביקש המגיד לישיב בשלוה וקפצה עליו רוגזה של מחלוקת שנתלהטה בכל סביבותיו, ורדפו את המגיד ותלמידיו. מכתבים החלו להגיע אל המגיד על היסורים והרדיפות שרודפים את הרה"ק מבארדיטשוב ז"ע, והמגיד התעלם מכך. התלמידים הבינו שרצונו שהם בעצמם יפעלו בענין זה, לכן החליטו להטיל חרם על המתנגדים. תשעה תלמידים נמנו על כך ורצו לצרף את הרה"ק בעל התניא כעשירי למנין, אך היות שרובם המגיד לא התערב בנידון לא רצה בתחילה להצטרף, אי לכך הצביע לפניו בשולחן ערוך על דין המבזה ת"ח אמיתי שהוא בחרם והכריחוהו לדעתם עד

שהסכים עמהם. באותו לילה נכנס המגיד אל המקום ששהו שם החבריא הק' כשהוא נתמך בקביו, וטען להם על מה שעשו ואמר להם: "דעו, כי בגלל הדבר הזה איבדתם את הראש. אמנם, מכאן ואילך כל אימת שיהיה ריב בין החסידים למתנגדים תהיה יד החסידים על העליונה".

נתעלה לגנזי מרומים בי"ט כסלו תקל"ג ומונחתו כבוד בעיר אניפולי, אליה עבר חדשים ספורים לפני פטירתו עקב מגיפה שפרצה בעיר מעזריטש והשתוללה בכל האיזור. בעיר אניפולי לא שלטה המגיפה ומושל העיר אסר את הכניסה לזרים, אולם תלמידו הרה"ק הר"ר זושא מאניפאלי זי"ע שחזר לשלום רבו התאמץ להביא את המגיד לאניפולי עירו בחשאי ובסתר. אחד מתושבי העיר שנודע לו ע"כ הלך והלשין אצל המושל. המושל הזמין את הר"ר זושא ושאלו אם יודע הוא על גזירתו שלא יבוא זר ועל העונש החמור שמצפה למי שיעבור על כך, ענהו רבי זושא: אדרבא, ככוונה הבאתי את רבי לכאן כדי שזכותו תגן על העיר ואף הוסיף והבטיח שלא ימות אדם כל זמן שהרבי בעיר וכך הוה...

דברי תורתו קובצו בספרים: מגיד דבריו ליעקב, ליקוטי אמרים, אור תורה, אור האמת, ליקוטים יקרים, כתבי קודש, תורת המגיד, ועוד.

תשמע חלום לפתור אתו

רבי יצחק בן מוהרנ"ת (ב)

פרק האיש מקדש

בשנת תקפ"ג בא ר' יצחק בברית הנישואין עם בתו של אחד מאנשי חסידי ברסלב, ה"ה ר' אלימלך מעיר טעשערקאס, ושם הייתה החתונה (ימי מוהרנ"ת ח"א ס"ל צ"ט).

אחר חתונתו דר בעיר חותנו, טעשערקאס, וישב ולמד בהתמדה רבה ועבד את הש"ת על דרך רבינו ז"ל, ואביו מוהרנ"ת היה שולח לו מכתבים לחזקו ולאמצו בעבודת השי"ת, כנזכר בעלים לתרופה בכמה מכתבים ששלח אותם מברסלב לטעשערקאס (ראה במכתב מיום ו' תשרי תקפ"ד, וכן מיום ב' חיי שרה תקפ"ד).

באורחות הלימוד

באותם הימים שלאחר חתונתו, חינכו זירזו מוהרנ"ת לדעת הדרך אשר ילך בה והמעשה אשר יעשה, איך לקבוע עצמו בלימוד התורה על פי 'דרך הלימוד' שהורנו רביז"ל בשיחות הר"י (סי' ע"ו) ובכמה מקומות. היינו שיגמור שו"ע חלק או"ח מהתחלה עד הסוף כסדר דייקא, וכן יתחיל חלק יורה דעה וילמד אותו מראשו לסופו כסדר דייקא, וכן החושן משפט והאבן העזר, "לא כמו שנהגין בני הגעורים לחטוף בכל זמן הלכתא מחדש, לפעמים הלכות בשר בחלב ולפעמים הלכות טוען ונטען, ופתאום מדליגין להלכות נדה וכיוצא בזה, ונשארים קרח מכאן וקרח מכאן, וזה לא עלתה בידם, ומאומה לא ישאו בעמלם, כי כאשר יגדלו אינם יודעים שום דין והלכה אפילו במקום אחד", עיי"ש באריכות (עלים לתרופה ס"ו).

וכן חינכו זירזו שיאחז בכל עת בלימוד ספרי רבינו ז"ל, ובהתבודדות, ובשמחה וכו', כמבואר שם בעלים לתרופה.

נפרדה החבילה

הזיווג-ראשון של ר' יצחק לא עלה יפה, כי אשתו הראשונה של ר' יצחק היתה צעירה לימים בשעת החתונה ומיאנה בו. אמנם חותנו ר' אלימלך אהב מאד את ר' יצחק, וחשב בדעתו שעשוי הרי היא קטנה ואין שכלה שלם לכן ממאנת היא, אך כשיעבור שנה או שנתיים ויתגדל דעתה אפשר שתתצרצה, ולכן לא רצה ר' אלימלך בשום אופן להניח נפש יקר כמותו.

אך מוהרנ"ת ז"ל בא לטעשערקאס ואמר לר' אלימלך שיבחר לו מה שרוצה; או שידור עמה, ואם לאו הרי הוא מוכרח ליתן גט. ר' אלימלך ביקש מר' נתן ז"ל שימתין איזה שנים עד שתתגדל ויהיה לה שכל יותר, כי גט לא רצה ליתן מחמת שאהב את ר' יצחק מאד, ולדור עמה היא לא רצתה.

כשראה מוהרנ"ת ז"ל שאין לו עצה, יצא לרחוב העיר ואחז בשערות ראשו ויצעק צעקה גדולה בקול גדול 'געוואלד', וככה נתאספו כמה אנשים והכניסו עצמם בעובי הקורה עד שנתן ר' יצחק גט פיטורים לאשתו.

ר' יצחק היה בזמן הגירושין בגיל ט"ו שנה (אבני ברזל דף ס"ט, ושיש"ק ח"ב ס"ל תר"ד).

כמה דמעות נשפכו על זה

מעשה הגט נזכר בעלים לתרופה, במכתב שכתב מוהרנ"ת ללידו הנאמן רבי נפתלי (תלמיד רבינו ז"ל), ככתוב באמצע דבריו בלשונו: "היה לי יגיעות רבים וכיליון עיניים וייסורים רבים וחלוקת העצה הרבה וכו', קודם שבא לידי גמר שתקבל הגט פיטורין, וכמה דמעות נשפכו על זה, כאשר אספר לך פה אל פה אי"ה, ולולי ה' עזרתה לי לא היו באפשר שיהיה הגמר מיד".

גם זו לטובה

גם חיזק מוהרנ"ת את בנו ר' יצחק לבל להיות מבוהל שיוצרך להחזיר החפצים לצד אשתו, כי גם זו לטובה וז"ל: "ואל תשים אל לבך מה שאתה צריך להחזיר החפצים הנ"ל, כי גם זו לטובה, ואני מקווה להסם יתברך שתקבל מהרה טלית מצוייצת מחדש, וכח וגבורה חדשה להתחזק מחדש בעבודת ה', ותשכח כל הצרות שעברו עליך".

האמת שבו, שמיד כאשר שמע חלום, נפל השקר שבו והאמת האיר בעליל, ועל פי זה היה פותר.

ואולי יש לומר כן גם אצל דניאל, שמצינו בו שפתר חלומות נפלאים של מלכים, והנה מדריגת דניאל אי אפשר לשער, כי נאמר עליו (דניאל י"ט) שמלאך מן השמים קרא לו "איש חמודות", וזה תואר נורא מאד, כי קדושה היא חמודות, והיתה לו שייכות גם עם משיח, לכן היה יכול לפתור חלומות. כי היה איש חמודות, איש אמת, כי קדושה היא אמת והפגמים הם תכלית השקר.

אנו רואים שיוסף הצדיק לאחר הצלחותיו המופלגות בפתירת החלומות, ובהמלכתו על כל ארץ מצרים, כאשר עמד לפני פרעה, המילה הראשונה שאמר היה: 'בלעדי אלקים יענה את שלום פרעה' (בראשית מא טו) - הכל הוא מהקב"ה, כל מה שאוכל לפתור החלומות, כל החכמה וכל ההצלחות הכל ממנו ית' לבד - "בלעדי!" ולא משלי כלל וכלל. וזה היה לאחר שנימק בבור השבי שנים עשרה שנים ביסורים קשים ואחר שנתרחק מאביו עוד קודם לכן, עם כל זה נשאר בתומתו, וכל זה מתוקף ענוותנותו ואמונתו.

והנה לפי זה צריך עיון מאמר מופלא שמצינו בחז"ל, שלמדו ש"הרבנות מקברת את בעליה" מיוסף הצדיק שנאמר בו "וימת יוסף וכל אחיו" שמת לפני כל אחיו (ברכות נה). והדבר אומר דרשני, שחס וחלילה לומר שלצדיק יסוד עולם כיוסף הצדיק היה שמץ של התנשאות, עד כדי כך שמחמת זה נענש.

אכן עיון שם במהרש"א שכתב שבוודאי יוסף לא התגאה כלל, אלא שהיות שליוסף היתה בחינה של 'רבנות', שהיה מלך, ומת לפניו, והכתוב מציין זאת, זה נותן מקום לדרוש שהרבנות מקברת וכו' אבל ברור שיוסף הצדיק בעצמו היה נמוך רוח.

וכן מובא בילקוט שמעוני (שמואל א' טו) "והוא יוסף רועה צאן אביו והוא יוסף שנעשה מלך במצרים, ועמד תמיד בצדקו".

הגמ' (ברכות נה-נז) מספרת כמה סיפורים על פותרי חלומות שונים ומשונים, ומהם על רשע אחד בשם 'בר הדאי' שהיה פותר לפי ממון, שמי שהיה נותן לו ממון היה פותר לו את החלומות לטובה, ואלו שלא נתנו לו ממון היה פותר חלומותיהם לקללה, עד שבאו אליו אביו ורבא, ואביו שילם לו ואילו רבא לא שילם, ואמרו לו שהראו להם בחלום את אותם פסוקים, ואף על פי כן פתר לאביו פתרון טוב, ולרבא פתרון רע, ולאחר מכן נתן לו אף רבא ממון, ואז פתר לו חלומותיו לטובה. ובסופו של דבר קילל אותו רבא, ומת בר הדאי מיתה משונה.

ועוד מסופר שם שאמר רבי בנאה: עשרים וארבעה פותרי חלומות היו בירושלים, ופעם אחת חלמתי חלום והלכתי אצל כולם, ומה שפתר לי זה לא פתר לי זה - וכולם נתקיימו בו.

הנה כל תכונה מיוחדת, אפשרית בשלושה אופנים; או מצד הקדושה, או מצד הטומאה, או מצד המזל. והנראה שבר הדאי מזלו גרם לו להיוולד בכשרון מיוחד כזה לפתור חלומות, כעין שכתבו התוספות (שם נה: ד"ה פותרי): "דמזל שעת הלידה גרים".

אבל לעומת זה, יוסף הצדיק זכה להיות פותר חלומות מצד קדושת הברית שבו, בשכר שקידש את עיניו בתכלית השלימות, לכן זכה יוסף שהיה 'בן פורת על עין' - שיראה רק את האמת הבהירה והמאירה. ומכוח זה היה גם פותר חלומות.

וכדברי רבינו בליקוטי מוהר"ן (סי' יט ס"ד): "זה בחינת יוסף שזכה לפשר חלמין שבתרדמה, כי זכה לברר כ"כ את הטוב מהרע עד שזכה לברר את החלומות, כי זכה שהרע והשקר נדחה מפניו, וידע בבירור את האמת והטוב".

והיינו, כי כל זה שאין מבינים פשרו של חלום, כי בכל חלום מעורב אמת ושקר ואין יכולים להבדיל ביניהם, ואילו איש אמת הוא יודע חלום לפתור אותו, כי השקר נופל וממילא מתגלה ומאיר האמת שבו, ויוסף הצדיק ידע לפתור חלומות לא בגלל מזלו שגרם, אלא בגלל עין

דערן פאבריקה

אס נעמט ארום אונזער לעבן

הנהלת המוסדות ווינטשט פאר די תורמים הקבועים, בברכת:

א פרייליכן חנוכה

072.332.3300

1-929.8415.876

44-203.1500.313

כא"מ:

בארה"ב:

באירופה:

מערכת שיעורים נפש משיבת

שיעורי הר"ה צ"ר רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

072.3323.796

קול אנ"ש דקהלתנו